

1935. V. 21. -; XXIV. évf. 15 sz. -; 20 lei

TARTALOM:

Hágai levél: Meglazultak a Dunai-államok gazdasági kapcsolatai. — Félmillió ipari kémet toglalkoztatnak Európa országai. — Zürichi levél: Világszerte hatalmas méreteket öltött az idegeneket csábító propaganda. — Bécsi levél: Elszaporodtak a zenei orvosok és az irodalmi tolvajok. — Az élet kapuja ott nyilatkoznak az újkor emberkéi. — Világhírű békosok, akik vesztek és akik nyernek. — Varsói levél: A lengyel nép mélységesen gyászolja a Hitler-brát Pilsudski marsallt. — A drámai hős a színpadon teljesen felpozította a kellekes feleségét. — A Hitler-politika egyetlen látható eredménye eddig: lázas gyorsasággal békülnek egymással a nemzetek végig az egész ellenséges fronton. — A láthatatlan bandita.

I. Schutz

posztóáru-
nagykeres-
kedés.

ARAD,
Bulev. Regina Maria

Aradi Kalauz

Orvosok:

- Dr. Balogh Andor, str. Cloșca 7.
Dr. Botiș Aurél, str. Loc. Tâmpa 8.
Dr. Cucu Vasile, str. Șincai
Dr. Goldschmidt Lipót, str. Horia 7.
Dr. Hersch Andor, P. A. Iancu
Dr. Jeremiás Miklós, str. I. Vulcan
Dr. Kabdebó György, P. M. Viteazul
Dr. Luszt Ferenc, Bul. Reg. Maria 15.
Dr. Pirée Ferenc Str. Eminescu 10.
Dr. Róna Jenő, str. Gh. Popa 1.
Dr. Salamon Izsó, str. Bucur
Dr. Siiartău Pál, str. Metianu 4.
Dr. Steiner Jenő, str. Penescu C. 36
Dr. Tesic Svetolic, str. Consistorului
Dr. Téthy Pál, Calea Șaguna.
Dr. Wolfner Gyula, str. Cloșca 9.
Dr. Windholtz Béla Str. I. Vulcan 8

Ügyvédek:

- Dr. Boțioc Alexa, str. Cloșca 1.
Dr. Coșoiu Romuliu, Piața Luther
Dr. Gabos Jenő, str. V. Goldiș 1.
Dr. Hoffmann Lajos, str. Eminescu
Dr. Iancu Cornel, str. Metianu 2.
Dr. Kell József, str. Greceanu 2.
Dr. Kelemen Gábor, str. Moise Nicoară
Dr. Köpf János, str. Consistorului
Dr. Lázár Ágoston, Str. Gh. Coșbuc 4.
Dr. Rácz Sándor, Bul. Carol 81.
Dr. Révész Mór, str. Brătianu.
Dr. Sârbu György, Bul. Reg. Maria 9.
Dr. Salamon Béla, P. A. Iancu
Dr. Szalay Vilmos, str. Cloșca 5.
Dr. Weil Károly, str. Brătianu.

Fogorvosok:

- Dr. Boros Ernő, str. Consistorului 15.
Dr. Székely László, str. Consistoru-
lui 2.
Dr. Kurzer Károly, str. V. Goldiș 1.

Orvosi kozmetikai intézet:

Orvosi kozmetika: Dr. Antal György,
str. V. Goldiș.

Kozmetikai intézet:

Fodorné és Weinfeldné, str. Alexan-
dri.

Vizsgázott fogtechnikus:

Hochmann M., Bul. R. Ferdinand 62.

Bankok:

- Arad Csanádi Gazdasági Takarékp.
Rt. Bul. Reg. Ferdinand 5.
Aradmegyei Takpt., Bul. Reg. Maria.
Aradi Általános Takptár. Bulev. Reg.
Maria.
Bánáti Bankegyesület, Bul. Reg. Maria.
Erdélyi Bank és Takarékpénztár rt.
Bulev. Reg. Maria.

Hitelszövetkezetek:

- „Mercur”, str. Brătianu
„Consum”, Bul. Reg. Maria

Biztosító intézetek:

- „Adria”, Bul. Reg. Maria 5.
„Agronomul”, str. Cloșca 15.
„Generala”, Bul. Reg. Maria 12.
„Victoria”, str. Alexandri 1.

Pénzüdtő:

- Papp Illés, Bul. Reg. Maria

Gyógyszertárak:

- Dr. Földes Béla, str. Eminescu 21.
Kárpáti János, Bul. Reg. Ferdinand
Rényi Tibor, Bul. Reg. Maria 8.
Rozsnyay Kálmán, Piața Avram Iancu
Vojtek Géza, Bul. Reg. Maria 21.

Szanatórium:

- „Therapia”, str. I. Vulcan 8.

Butorgyárak:

- „Drossel” butorgyár (Jónás Aaladár),
str. Gh. Ionescu 11.

Bélyegzőgyár:

- Stampa, str. Brătianu

Cérnagyár:

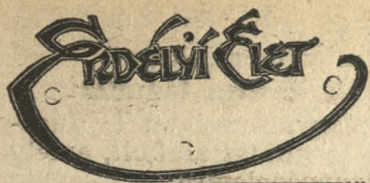
- Industria Cucirini, str. Alexandri 2.

Fűrészgyár:

- Patria Aradi Fűrészgyár rt., Calea
Radnei 18—20.

Gépipar:

- Automobil- és Gépkereskedelmi Rt.
(Ablonczy és Busztin), Calea Rad-
nei 37—39.

XXIV. ÉVF. 15. SZ.
1935 MÁJUS 21.

FŐSZERKESZTŐ:
GELLER ÖDÖN

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbízottak: București, Cluj, Timișoara, Oradea, Brașov, Satu-Mare, T.-Mureș

Prágai levél:

Meglazultak a Dunai-államok gazdasági kapcsolatai

Minél jobban közeledik a nagy Duna-konferencia, annál inkább jegecesedik ki a felismerése annak, hogy

a most lassan enyhülő nagy nemzetközi krízis keretei között létezik a dunai államok egy külön gazdasági és pénzügyi válsága,

amelyet különleges rendszabályokkal kell leküzdeni. Ha ez nem történnék meg, fennállna a veszélye annak, hogy a világválság befejeztével Európa szívében továbbra is fenn kellene tartani azt a türehetetlen állapotot, amely új veszedelmek forrását jelentené a meggyógyult világ gazdaság számára. A római hármass paktumban kísérlet történt, hogy legalább a két főszennvedő félnek bizonyos segítséget biztosítottak és ennek már látszata is van például Ausztria külkereskedelmi mérlegében.

A római hármass paktum azonban tartósan nem oldhatja meg a benne részes államok gazdasági problémáit,

A középeurópai külön válság lényege abban a tényben van, hogy nemcsak a középeurópai agrárállamok szorultak háttérbe a tengerentúli agrárállamok produktívitásának emelése következtében és felvevő piacuk előzetes biztosítása nélkül nem is élhetnének meg, hanem az iparosodási folyamatban is, amely szorosan összefügg Középeurópa agrárválságával és az agrártermékek elhelyezésének problémájával. A zárlat, amely a krízis kezdete után rögtön elsősorban német részről lépett életbe a közép- és délkeleteurópai agrártermékek ellen és amelynek veszedelmes hatását az érdekelt államok fizetési bilán-

cára nem szabad lebecsülni, arra vezetett, hogy

az illető országokban a tőkék tévútra indultak.

Volt idő, amikor Romániában, Magyarországon és Jugoszláviában szinte hetenként új iparvállalat alakult, amely bejelentette igényét a nemzeti iparvédelemre.

Hogy a középeurópai agrárországok iparosodása már 1932-ben, tehát a krízis tetőpontján, mily hatalmas arányokat öltött, azt főként a magyarországi textilipar példája illusztrálja. Magyarország ezelőtt főfogyasztója volt a csehszlovák és részben osztrák textiliparnak. Amíg 1913-ban mindössze 125 textilüzeme volt Magyarországnak, addig 1932-ben, tehát régi területének igen kis részén már 289 textilüzem működött. 1913 október 1-én a magyarországi textilipar 16 ezer munkást foglalkoztatott, 1932 október 1-én már 39.571 munkást. Ugyanez idő alatt a magyarországi textiltermelés értéke 95.4 millió pengőről 287.2 millió pengőre emelkedett. Hogy ez az iparosítás mily nagy hatással volt a középeurópai textilállamokra, abból tűnik ki, hogy amíg a magyarországi gyapjuipar 1925-ben a belföldi cérna-fogyasztásnak 44.15%-át fedezte és 55.85% behozatalra szorult, addig 1932-ben a textilipar a belföldi fogyasztást 91.40%-ban fedezte és csupán 8.95% maradt behozatalra. Ugyanez a helyzet a pamutiparban, ahol a behozatal 52.13%-ról lezuhant 19.47%-ra. A pamutárak tekintetében a belföldi fogyasztást teljes 100%-ban a belföldi ipar fedezi, míg 1925-ben csupán 47.84%-ot termelt a magyarországi textilipar. Hasonló példát bőségesen lehetne felhozni.

De nem is az a fontos, hogy ezek a statisztikai adatok önmagukért beszélnek, hanem

annak beismerése, hogy az ilyen fejlődés egyik Duna-államot a másik után szinte automatikusan gazdaságának autarkizálására készítette.

Ha egyik-másik állam jobban le tudta küzdeni az így előállott gazdasági és pénzügyi károkat, mint a másik, ennek oka főként abban rejlik, hogy gazdasági és pénzügyi erőrezervoárja, amely meríthetett, nagyobb volt és talán könnyebben is sikerült, mint más államnak a Duna-medencében, exportjának irányváltozását keresztülvinni és a középeurópai üzlettől könnyebben elfordulni és gyorsabban orientálódni Nyugateurópa és a tengerentúli államok felé. Annyi azonban

tény, hogy az öt dunai állam természetes és szoros gazdasági kapcsolatai ilyen formán meglazultak

és ebből az a szükségszerű felismerés adódik, hogy Középeurópa gazdasági életének igazi megújulását hosszabb időre sem szubvenciókkal nem lehet elérni, sem pedig az autarkia további kifejlesztésével, hanem csakis a természetes kapcsolatok helyreállításával.

Párisi levél:

Félmillió ipari kémét foglalkoztatnak Európa országai

A francia fővárosban és a vidéken is végigszáguld a rettegés a kémektől, akárcsak mint 1914 őszén. És joggal. Franciaország nemcsak német szomszédjára gyanakszik és védekezik.

A franciák minden nem francia államra gyanakodnak.

Ez azonban nem speciálisan francia tömeghisztéria. Németországban, Angliában, Olaszországban és az öt világrész valamennyi országában éppen oly intenzitással működnek a kémelhárító szervezetek, mint Franciaországban.

A világot valósággal ellepték a kémek.

akik sokkal tehetségesebbek és munkabíróbbak, mint a háboru kémjei voltak. Manapság nem felvonulási terveket, erődítéseket, csapatok erősségét kémlelik ki. Valamely érc összetétele, valamely motor konstrukciója vagy teherautó gyorsasága sokkal jobban érdekli azokat a férfiakat, akik távoli országok kormányrudját tartják a kezükben. Az ipari kémkedés ma már nem azt jelenti, hogy a gazdasági konkurrens termelési titkait ellesik. Érdekes, hogy a mostani kémkedési porban

a tiz női vádlott között egyetlenegy sem volt megvesztegetően szép és démonias, mint ahogy a filmekben szerepelnek a kémnők és ahogyan elképzelni szokták őket.

Egészen jelentéktelen nők. És ez nem véletlenség. Éppen a világháboru tapasztalatai tanították meg a kém szervezetek vezetőit arra, hogy a gyönyörű nők helyett intellektuális, de jelentéktelen külsejű és feltűnést nem keltő nőket állítsanak szolgálatukba.

A jelenleg Európában működő kémek számát félmillióra becsülik.

Körülbelül 300 ezer közülük nő. Minden társadalmi osztály képviselve van: munkásnő épp úgy, mint arisztokratánő. A korhatárok is különbözők. Gyerekesen ható fiatal leánytól kezdve egészen a tisztos matronáig munkában vannak a világ ipari központjaiban, hogy ellessék a gyári munkás, a mérnök, a repülőgép-pilóta, a vegyész szak tudásának fontos részeit. Intelligencia, bátorság, lélekjelenlét és a tehetség, hogy minden helyzetben feltalálja magát a kém, szakértők megállapítása szerint inkább együtt vannak nőben, mint a férfiban.

A kémkedési por tiz női vádlottja közül a legérdekesebb a fiatal amerikai Marjoire Sivitz. A Sorbonne-on

tanult és otthonos volt a Mont Parnasse irodalmi köreiben. A régi és újabbkori francia irodalomban való jártasságával és nagyvonalu filozófiai ismereteivel még az Akadémia tagjait is ámulatba ejtette. Rendkívül ügyes és vakmerő volt. A véletlen vezetett a nyomára.

Nem az ügyetlensége árulta el, hanem a francia repülőgépipar egyik technikai alkalmazottjának gondatlansága.

Ennek az embernek noteszében megtalálták Miss Switz telefonszámát és nevét. A rendőrség már figyelte és mégis sikerült megszöknie. Ugy tett, mintha kirakatot nézne, hirtelen megfordult és lerohant a földalatti vasut lépcsőjén. Mire a megfigyelő két detektív utánarohant, már messzejárt a vonat. Három nap mulva Toulouseban tartóztatták le.

A másik érdekes alak az oroszországi születésű Amerikában nevelkedett Stahl Lydia. Az amerikai Kolumbia egyetemet végezte. Huszonöt nyelvet beszél. Perfektül beszél és ír kínaiul. A harmadik francia nő: Marie Mermot matematikus, két másik nő: Salman és Auboy aszszonyok, francia tudósok hitvesei és résztvettek férjeik tudományos munkáiban. Hogy milyen különleges megbízatást kaptak, milyen fajta kémkedéssel vádolják őket, azt természetesen nem hozták nyilvánosságra. Annyi mégis kiszivárgott, hogy a francia repülőgépmotor gyártás érdekli leginkább a kémnők állítólagos amerikai megbízóit. Ehhez járult még, hogy a női kémek azt a feladatot is magukra vállalták, hogy szervezetüknek Franciaországban újabb tagokat szereznek. Hatalmas összegek felett rendelkeztek és példátlan ügyességet fejtettek ki abban a tekintetben, hogy tekintélyes összegeket minden feltűnés elkerülésével kifizettek. A magánéletük igen egyszerű volt és a pénzt csupán kiszemelt áldozataikra pazarolták. De már annak a feladatnak, hogy jól válogassák ki és jól kezeljék a fiatal férfiakat és nőket, akiket meg akartak nyerni a szervezet részére, nem tudtak eleget tenni. Ez a legnehezebb feladata az idegenben dolgozó kémnek. Jó szem, emberismeret, az acrólal való olvasás képessége elengedhetetlen kellékek. Itt leselkednek a legnagyobb veszedelmek a kémre. Megeşik az is, hogy a kém toborzó-körutján a kémelhárító osztály titkos tagjával kerül össze. Vigyáznia kell tehát, kihez közeledik. És rendszerint ilyenkor követik el a legnagyobb hibát. Kettőjüket éppen a kémelhárító osztály közegei leplezték le. A zárt ajtók mögött folyó tárgyalás kimenetele elé érdeklődéssel tekint a francia közvélemény.

Az ut a meggazdagodáshoz a reklámon át vezet.

Rockefeller

Zürichi levél:

Világszerte hatalmas méreteket öltött az idegeneket csábító propaganda

A svájci gazdasági életnek rendkívül tehetséggel megáldott gazdasági prófétája akadt. Ez a nagykoncepciójú férfi G. Duttweiler, a Migros R. T. megalapítója és vezetője, akinek élelmiszerszállító kocsijai nagy szenzációt keltettek, amikor évekkal ezelőtt először jelentek meg a svájci országutakon. Duttweilert a konkurrencia üldözte, vérgigé bosszantotta. Az összes hatóságok, az összes egyesületek és a sajtó nagyrésze is ellene fordult. Mindössze egyetlen baráttra számíthatott egész Svájcban. Ez azonban hatalmas volt és diadalhoz segítette. A középosztály volt ez a barát egészen a munkástömegekig. Egyszóval a nép.

Duttweiler hőiesen küzdött ellenfelei ellen. És ha ezek még mindig nem pusztultak el, az nem jelenti azt, hogy a harc még nem dőlt el. Duttweiler elérte, amit akart. Eljárása

döntő volt az egészsvájci élelmiszerpiacra

és ha most úgy ár, mint minőség tekintetében bizonyára konkurrenciánál nélkül áll, a megtelepült kereskedelem kénytelen Duttweiler árára igazodni.

Ez a kiváló ember néhány héttel ezelőtt ismét olyan ötlettel állt a nyilvánosság elé, amely bizonyára egyedülálló a gazdasági életben. Egyszerű szavakkal kijelentette, hogy

sem többet, sem kevesebbet nem akar, csak azt, hogy a svájci szálloda- és penzióárak 30.-50 százalékkal essenek

és ezzel szemben garanciát vállal, hogy az általa alapított zürichi „Hotel-Plan” társaság összes szállóiban és penzióiban úgy az elő-, mint utószezonban 85 százalék erejéig látogatottak lesznek

Tudvalevő, hogy Svájc gazdasági életének ugyyszólván tengelye a szálloda-ipar. Duttweiler joggal hangsúlyozza, hogy Svájc gazdasági jövője nagyrészt a szálloda-ipar újból való fellendülésétől függ. Abból a tényből indult ki, hogy 1934-ben a svájci hotel-üzemek átlagosan csak negyedrészt voltak elfoglalva, nem is beszélve azokról a szállodákról, amelyeket vendégek hiánya miatt be kellett zárni. Az elő- és utószezonban ez a szám szinte katasztrófálisan esik. Így tehát a svájci szálloda-ipar a jelenlegi vezetők véleménye szerint kétségbeejtő.

Duttweiler tagadja ezt és minden alkotni vágyó erő egybefogásával és új utakon akar az önsegély eszközához nyulni. Mindenekelőtt megállapítja, hogy

a szálloda fix terhei: a kamatok, amortizációk, világítás, fűtés, a ház és kert fenntartása, adók, biztosítás, reklámok ugyanazok, akár 25, akár 100 százalékgig foglalt a szálloda.

A személyzeti és konyhai kiadások sem növekednek arányosan a vendégek számával. Tehát tisztára kereskedői megfontolással, hogy ha a mostani elviselhetetlen állapotot normális teljes üzem váltja fel, a fix kiadások egy-egy vendég után erőteljesen zuhanni fognak és ennek megfelelően összehasonlíthatatlanul előnyösebb penzióárak lehetsége-

sek, ami a tulajdonosra nézve csak haszonnal jár. Ugyanez a helyzet a forgalmi intézeteknél, gyógytermeknél, szórakozóhelyeknél és egész sereg mellékiparnál, amelyek összefüggnek az idegenforgalommal.

Duttweiler kalkulációi szerint

hétnapos tartózkodás személyenként a svájci tavak vagy a felsőbb helyek szállodáiban utazással, kurtaxával és borralvalóval, továbbá általános bérlettel hegyivásutakra, vízi utazásra, gyógyterem, strand, stb a középosztály számára 60—70 svájci franknál több nem lehet.

Amellett le se kellene nyomni a szállodaszállítóknál az árakat, sem pedig az alkalmazottak bérét. Aki ismeri a svájci viszonyokat, az tudja, hogy ezáltal a jelenlegi árakkal szemben legalább 50 százalékos redukálást vinnének keresztül. Nagyszabású propagandával hívják fel a svájciakat, hogy már az előidényben töltsék meg a szállodákat, mert ezzel módot nyújtanak a tulajdonosnak arra, hogy

a külföldi vendégek számára is olyan árakat állapítson meg, amelyek előnyösebbek minden más ország árainál.

Duttweiler kihangsúlyozza az utazóközönség strukturájában bekövetkező gyökeres változást. A jövő utasa a különböző osztályok „kis embere”. Át kell engedni a gazdag, mindig szívesen látott vendégeknek az előkelő házakat, amelyeket még meg tudnak tölteni. A többi szállodát ki kell tárnai az alkalmazottak, munkások, a mindenfajta kisemberek részére, akik aztán új életet varázsolnak a halotti csend és mozulatság helyére.

Két helyen tartottak népgyűlést: Zürichben kettőt, Baselben és Bernben egyet-egyét. Sok ezernyi tömeg helyeselte Duttweiler tervét. Tömegével csatlakoznak a tervhez a szálloda- és penziótulajdonosok. Sok ezer nyaraló szeretné élvezni Duttweiler tervének előnyeit, úgy, hogy májusban és júniusban megtöltené az üres szállodákat.

A svájci sajtó egyrésze támogatja, másik része támadja Duttweiler tervét. El lehet mondani, hogy az egyébként nyugodt Svájcban nagy az izgalom. A svájci gazdasági élet vezetői szinte új Messiást látnak a „forradalmár”-ban, mert eddig még minden sikerült neki és mert ismerik arról az oldaláról, hogy tüzen-vizen keresztülhatol olyan terv megvalósításáért, amelyet ő maga jónak tart.

Az oradeai Brach Simon és Fia likőr és szeszgyár elhatározta, hogy gyártásában előállított „Unicon” likőrt ezentul

„Brach-mittel”

cimen hozza forgalomba, nehogy összetévevesszék a világhírű Zwackgyártmányu „Unicum” likőrrel.

Bécsi levél:

Elszaporodtak a zenel orvvadászok és az irodalmi tolvajok

Az osztrák főváros revü-királyai: Fritz Grünbaum és Karl Farkas új revüt irtak, amelyben egy plágium-pört vittek a színpadra. A szerzők az életből merítették a témát. Ezzel érdemes kissé behatóbban foglalkozni. Érdekes írónak vagy ismert műnek kell lennie, ha ilyen pör központjában áll és az újságok is foglalkoznak vele. Nemrég történt ilyen eset. Sláger-dalt énekeltek városszerte. Nagyon népszerű lett a dal. Nemsokára, akik éjjel Londont fogták, hallhatták az angol fővárosban a bécsi slágert. Persze

megindult a pör, amely a prioritást a bécsi zeneszerzőnek ítélte.

Más plágiumpör egészen a legfelsőbb bíróságig jutott. A tényállás ez volt: egy színpadi szerző ezt a címet adta szindarabjának: „Megtaláltuk a szívünket”. Egy másik szerző ezt a mondatot használta egy dal refrénjéül. És ezért folyt a pör és folyik még mindig a legfelsőbb bíróság előtt. Akár a pör a fülemüle füttyéért.

Naponta felmerülnek plágium-vádak.

Az osztrák szerzők egyesületének jogvédő irodája évente ezernél több plágium-ügyet intéz el. A legtöbb zeneszerzők között keletkezik. A legtöbbje alaptalan, s ezért meggyezés jön létre és Library Cluj

csak elenyészően csekély százalékban lehet kétségtelenül bebizonyítani a plágium vádját.

A mostani könnyű zenénél pontosan nem is nagyon lehet tudni, hogy kié az ötlet. Strausz, Ziehrer, Milöcker, Suppé valcerei, polkái és indulói dallam és ritmus tekintetében annyi karakterisztikusak voltak, hogy a laikus is megállapíthatta, ha mások használták fel szemezvényeikben a mesterek motívumait. Ma bajosan lehet megítélni egy jazz-kompozíció szerzőjének egyéniségét, mert a jazz-darabok motívuma, ritmusa és stílusa is egyforma. A bíróknak ugyancsak nehéz a feladatuk, hogy megállapíthassák, ki volt az első, akinek semmi ötlete nem volt.

Komolyabb, de nem egyszerűbb az irodalmi plágium.

Minden irodalmi erdőben akadnak orvvadászok, de nagyon nehéz elcsipni őket. Nem is lehet alaposan és pontosan megállapítani valamely ötlet tulajdonjogát. Alig van szindarab, amelyet egészben vagy részben régebbi forrásokra ne lehetne visszavezetni. Ha valaki manapság megnéz egy vígjátékot, okvetlen talál olyan helyzetet, amely például Kadelburgnál is megvolt, aki azt Benedixtől, Kotrebue modernizálójától vette át. Kotrebue Gózsiból és Goldoniból merített, akik viszont nem sokat veszködtek, hogy eredeti tárgyat dolgozzanak föl, hanem azokat a spanyol és olasz őstémákat dramatizálták, amelyekből minden irodalom bőségesen táplálkozott. Csak gondoljuk el, hogy

a spanyol Lope de Vega ezernél több darabot irt,

egyszerűen megírt mindent. Ebből csak lehetett bőven meríteni. Meny-nyi plágium-vád keletkeznék, ha az idegen drámaíródalmak termékeit jobban ismernénk. Mi csak a nagysikerű darabokat ismerjük. Miután a szinpadszerű mesék területe igen szűkreszabott, következésképpen előfordulnak mindenütt hasonló témák és hasonló helyzetek. Ennek tudatában felmerül a kérdés, vajjon létezik-e egyáltalán plágium? A törvény valóban fején találja a szöveget, amikor

csak ott állapítja meg a plágiumot, ahol az anyag nincsen „önállóan feldolgozva”.

Ha egy szindarab sikert arat, rögtön jelentkeznek a vádlók. Mindig magának reklamálja valaki az ötletet. És a legszebb a dologban, hogy az ötlet még csak nem is a vádló agyában született, noha szentül meg van róla győződve, hogy az ötletnek ő a legelső feltalálója. Az lenne stilszerű, ha legalább egyetlen egyszer jelentkeznék valaki szinpadai bukás után azzal, hogy az ötletet tőle lopták és hogy ő jobban feldolgozta. Ilyen ember eddigelé még nem jelentkezett sehol széles e világon. Amig egyrészt a legesekélyebb hasonlatosságra már plágiumot üvöltenek, addig másrészt

például Fodor László „Templom egere” című darabjának sikert aratott meséjét százszor használgják és variálják.

A nagy lárma és az erkölcsi felháborodás igazán fölösleges. Minden jót egyszer már kifundáltak és „új” mindig csak az, ami lehetőleg régen nem volt.

Mint ismeretes, az operett-szövegírókat hivatásos irodalmi tolvajoknak tartják, mert a legtöbb műjük idegen tárgy után készült. Ennek igen érdekes az oka. A librettó aszerzők részére tintára technikai természetű követelményeket állít föl, amelyeket idegen tárggyal szemben könnyebben lehet áttekinteni és önállóbban lehet teljesíteni. Weinberger József híres kiadó tudni sem akart „önálló” ötletekről és azt mondta, hogy csakis jó darabok átdolgozása biztosítja a sikert. Annak a felfogásnak, hogy az operett-szövegírók szívesen vesznek kölcsön témát, azt lehet ellenvetni, hogy a zenére alkalmas cselekmények és helyzetek témaköre nagyon kicsiny. Aztán a librettónak nem is kell eredetinek lennie. A legelső kelléke az, hogy muzikális legyen. Akadna rengeteg eredetiség, de ezekhez vérbeli zenész nem is tudna zenét komponálni. Persze minden operett-siker után jelentkeznek a plágium vizslák és a „meglopottak” és nagyra vannak vele, ha az ötlet hasonlít valamelyest az ő regényes kigondolásukhoz.

Hát kié az ötlet? Shakespeare egyetlen mesét sem talált ki. Manapság talán csak feldolgozóknak tekintenek és a plágium-pörök egész sorát akasztanák a nyakába.

Az ötlet azé, aki a legtökéletesebb formával ruházza fel és a legmélyebb tartalmat adja neki.

Bevásárlás előtt
tekintse meg

Szántó és Komlós

ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskola-öltönyökben. **ARAD, Színházépület.**

Berlini levél:

A mozisztárok vezetnek a boldog- talan házasságok sorában

A közvélemény az utóbbi időben nagy érdeklődéssel kísérte a Fröhlich Gusztáv—Alpár Gitta válópört, annál is inkább, mert annak idején nagy szerelem volt jelen kettőjük között. Fröhlich és Alpár Gittán kívül is nagy a számuk a színház és film művészeinek, akik hosszabb-rövidebb ideig tartó boldog házasság után elváltak. A következőkben néhány érdekesebb esetet mondunk el.

CONRAD VEIDT-né — MOST JANNINGS-né

— Sabad kissé udvarolnom a volt feleségemnek? — kérdezi Conrad Veidt.

Jannings, a mostani férj, beleegyezése jelül mosolyog. A karcsú és mindig elegáns Conrad Veidt hódolatteljesen kezét csókol volt feleségének: Gussy Hollnak, aki már évek óta Emil Jannings hitvese. A két hírneves művész barátságát egyáltalán nem befolyásolta ez a változás. Amikor a szöke Gussy átvette a reprezentatív szerepet, hogy Emil Janningsné legyen, lemondott dicsőségének eddigi terrénumáról, a szinpadról. És ezzel biztosította új házassága tartósságát. Ugyanis csak a legkritkább esetben végződik jól a házasság, ha mindkét fél erősen művészi temperamentumú. Ezért nem volt tartós Jannings első házassága Lucie Höflich filmszínésznővel.

De polgári nőnek is nehéz színész feleségének lenni. A feleség ki szeretné tölteni férje magánéletét, nem szívesen tűr idegen istennőket, még a karriérnek nevezett csábító démon uralmát sem tűri. Conrad Veidt második felesége, Felicitas Radke volt ilyen polgárasszony. Tíz évig kibirta hírneves férje mellett, azután elváltak. Conrad Veidt most Londonban él és harmadszor is megnősült.

LIL DAGOVER HÁZASSÁGAI

Mielőtt Konrad Wiene, a neves rendező Lil Dagover, a jólnevelt és kulturált színésznőt a filmhez vitte, az isteni Lil, mint Daghofer udvari színész felesége, a finom, kicsiny Weimarban élt. Felfedezése után szinte rakétaszerűen következett be fölfelé való ivelése. Szinte minden átmenet nélkül lett nagy művésznő. Lil Dagover világhírű sztár lett, a férje megmaradt vidéki művésznek. Hogy a házasságuk ezért bomlott-e föl, nem lehet tudni, de ennek minden valószínűsége megvan.

Hírneve zenitjén Hollywoodba került Lil Dagover. Nem aratta ott a várt nagy sikert. Ezzel szemben megismerkedett második férjével, Georg Witt produkció-vezetővel. Tetőtől-talpig szakember. Elegáns férfi, szolid ember, de mégis van benne egy kis kalandor-hajlam. Mint orosz emigráns, annyi briliánst varrt a bundája bélésébe és mentett át az orosz határon, hogy a gazdagság megnegedi, hogy istenített felesége szeméből olvassa le és teljesítse annak minden kíván-

ságát. Most Berlin-Westendben laknak. Villájukban fogadják barátait.

POLA NEGRI SZERELMEI

Meg kell emlékeznünk Pola Negriről is, aki néhány évvel ezelőtt mint a világ legnépszerűbb lengyel nője szerepelt. Pola Negri állandóan az arisztokráciával tartott. Első férje Domski gróf volt, a második Mdivani georgiai herceg. A leglármásabb reklámmal kürtölték világgá ezt a Párisban kötött házasságot. Minden ujság tele volt azal, hogy a herceg milyen gazdag, milyen hatalmas birtokai és kastélyai vannak. Aztán egyszerre elhallgatott a fáma a duszgazdag georgiai hercegről. Csak halkán suttogták a bennfentesek, hogy nem is valódi herceg és egyáltalán nincs is birtoka és kastélya. Sokkal diszkrétebben ment végbe Pola Negri második házasságának felbontása, mint amily hangos reklám kísérte az esküvőt. Az elvált hercegnőnek ma csupán az a leghőbb vágya, hogy Németországban visszaszerezze hajdani népszerűségét.

KÄTHE DORSCH ÉS VOLT FÉRJE

A népszerűség az a portéka, amelynek árfolyama leggyorsabban zuhan. Néhány évvel ezelőtt Harry Liedtke volt Európa legkedveltebb filmszínésze. A hangosfilm azonban háttérbe szorította. Első felesége polgári nő volt. Nem is élt vele sokáig. Azután elvette Käthe Dorsch filmszínésznőt, akivel évekig boldog házaseletet élt. Egy szép napon aztán elváltak. Mint derült égből a villám, úgy csapott le Berlin filmnegyedére ez a válás, noha a filmvilágban hozzá vannak szokva az ilyesmihez. Käthe Dorsch azonban továbbra is a csapodár Harry szívének királynője maradt. A volt feleség befolyásának tudható be, hogy a Mária Taudlerrel tervezett házasságból semmi sem lett, sőt Harry pofonokat is kapott. Később elhatározta Liedtke, hogy feleségül veszi filmpartner-nőjét, az okos dr. Kriszta Fordyt. Käthe Dorsch, a volt feleség helyeselte ezt a házasságot. Saarow-Pleskowban gyönyörű villában lakik a művészpár. Földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozik a közönség volt kedvence. Azt mondják, hogy Käthe Dorsch sokkal jobban dühöng Liedtkére, mint mostani felesége, ha megtudja, hogy vidéki vendégszereplései során megszegi a hitvesi hűséget.

GRETE MOSHEIM

Grete Mosheim tudvalevőleg elvált a férjétől. Hauer bankártól. Röviddel a válás kimondása után visszatért az apjához, Mosheim egészségügyi tanácsoshoz. Telefonon megkérte egy újságíró, nyilatkozzék arra a kérdésre, megházasodjanak-e művészek? Gondolkodás nélkül ezt válaszolta:

— Természetesen csak házasodjanak, ha megint könnyűszerrel el is válhatnak.

Néhány hónap múlva Oszkár Homolka filmszínész lett a kiválaszt-

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében; — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbízottaink vannak feljogosítva.

tott. Kicsiny, ismeretlen lokálban ültek egymás kezét fogva, szerelmesen, önfeledten. Össze is házasodtak, hogy könnyűszerrel elválhassanak. Egyikük se csinált nagy dolgot a válásból. Két csendes, finom ember rövid ideig boldogan élt egymással..

LEE PARRY UJ RUHAJA

Lee Parryt, az amerikai származású filmszínésznőt Berlinben Richard Eichberg, a híres rendező fedezte föl. És feleségül vette. A férje sláger-filmjeinek főszerepeit játszotta. Ugy emlegették, mint a német film legszebb asszonyát. Eichbergről tudott dolog, hogy rendkívül fukar. A filmsztárjaival a szerződés miatt folyton pörösködött. A saját feleségének is könyörögnie kellett egy-egy új ruháért, pedig filmjein hatalmas összegeket keresett a férj. Egy szép napon aztán lecsapott a menykő, Lee Parry megtalálta, akihez a szíve huzott: Moldaur hirneves berlini férfidivatkereskedőt. Elvált Eichbergtől és feleségül ment a kereskedőhöz, akivel a legboldogabb családi életet élte. És nem kellett új ruháért könyörögnie. Annyit kapott, amennyit megkívánt. Moldauer nemrég meghalt. A szép özvegy már menyasszony.

BRIGITTE HELM CSALÓDASAI

Brigitte Helm, a nagy filmsztár unott a házasság boldogságában. Egy Weiszbach nevű fiatalemberhez ment feleségül. Ez az ur állítólag színész volt. Nem fontos. Gyönyörű férfitárgy volt. A fiatal házasok pompás villát béreltek, autóturákra mentek, vízi-sportot űztek és kirándultak. Weiszbach ur továbbra is megmaradt annak a jelentéktelen senkinek, aki azelőtt volt. Ha szerényen meghuzódott volna a háttérben, bizonyára minden rendben ment volna. De Weiszbach ur dicsőségére vágyott. Megirigyelte a felesége egyre növekvő hírnevét. Elváltak. Brigitte Helm, aki a magánéletben minden inkább, csak nem démon, még nem heverte ki a csapást. Ezideig még nem kötött második házasságot. De ami késik, az nem mulik.

OLGA CSEHOVA SEM ISMERI A TARTÓS SZERELMÉT

Érdekes Olga Csehova házaselete. Tizenhatéves volt. Fülíg bele szeretett már akkor híres színész-nagybátyjába: Csehov Mihályba. Nem sokat teketóriáztak és egybekeltek az anyakönyves előtt. És ekkor Olga Csehova nyolc állomása következett: 1. fiatalasszony volt; 2. Mihály szorgalmasan játszott színházat; 3. Olga több helyen tanult, u. m. a moszkvai egyetem bölcsészeti fakultásán, a népművészeti akadémián mint szobrászónő és a színiiskolában; 4. közben úgy mellékesen világra jött Olly kisasszony; 5. Két év múlva a házasság kölcsönös megegyezéssel felbontották; 6. Mihály három nap múlva újból megnősült; 7. Csehovot és második feleségét berlini vendéjátékai alatt szívesen látja vendégül az első számú feleség és 8. Csehova Olly nemrég férjhez ment, hiszen már tizennyolcéves. Eléggé változatos a nyolc stáció.

NEM KELL SIETNI A VALASSAL

— Sok házasságot kötnek meggondolatlanul, de sokat is bontanak fel meggondolatlanul.

Ezt a kijelentést tette Reinhold Schünrel, amikor a bíró kimondta

a válást. Volt felesége, Hanne Brinkmann hetekre elutazott, hogy felejtessen. Amikor visszatért, a volt férj által berendezett lakás úgy nézett ki, mint egy rózsekert, mintha csak menyasszonyt vártak volna. Ettől kezdve a volt férj mindennapos vendég és legjobb tanácsadója elvált feleségének. A házasságból született kislány pedig meg van róla győződve, hogy apja és anyja a legharmonikusabb házasságot élte — a jogerős elválás után.

És hogy mi van Amerikában? Hát az ottani válópörökről vaskos könyvet lehetne írni. Nemrég váltak el Mary Pickford és Douglas Fairbanks, Hollywood példásan boldog házaspárja. A fiatal Douglas és Ioan Crawford követték az öregek példáját. De talán megint összerakulnak. Mit lehessen tudni, Hollywoodban semmi sem lehetetlen.

A. I. F.

Világhírű játékosok,

---

akik vesztek és akik nyernek

(Arad.) Az idén rossz esztendejük van a montecarlói játékkaszinó részvényeseinek. Az idei közgyűlésen ugyanis tudomásul kellett venniük, hogy nem kapnak osztalékot.

Ez az első eset, hogy Montecarlóban elmarad az osztalék.

Négy évvel ezelőtt a játékbank még 165 százezer osztalékot fizetett a részvényeseknek. Az elmúlt 1934-es esztendő 16 millió frank bevétellel zárult, amellyel szemben a kiadások 15 milliót tettek ki. A hatalmas kiadás a konkurrencia legyőzésére szolgált. Ezt a „csapást” bizonyára elviselik Montecarló részvényesei, köztük Sir Bazil Zacharow és Schwab amerikai acélkirály. Mindenesetre kutatták a dolgok okát és csak a konkurrenciát látták. Hát ami igaz, az igaz:

Montecarló már nem az egyedüli hely, ahol az ember le adhatja az utolsó fillérjét a rulettasztalon.

Meg lehet ezt tenni Nizzában is, Boulogueban, Eughienben, Párisban a Bécs melletti Badenben, a danzig Zoppotban, Sinaiban, Constanțăban. De a krupiéék és a kisrészvényesek mégis azt tartják, hogy Montecarló krízisének okát másban kell keresni. Azt mondják, hogy

a világháza krízise bekövetkezése óta eltűntek a háza dörögök.

Ezek nélkül pedig nem produkálhat a bank hatalmas nyereségeket. Pedig most is játszanak és fogadnak, talán többet is, mint régen, de

a vábankjátékosok kihaltak.

A régi időkben ez másként volt. Érdemes visszaemlékezni különösen most, amikor a mi

munkaügyi miniszterünk a kávéházakban és nyilvános helyiségekben a háza dörögöt és az összes kommerz kártyajátékokat is betiltotta.

Hogy csak a lóverseny-fogadóról beszéljünk. A bécsi gyepen a legnagyobb fogadók voltak a Baltarri fivérek, Trautmannsdorff herceg,

Springer báró, Apponyi Antal gróf. És ezek az urak otthon voltak a pesti és alagi versenyeken is. Duszgazdagok voltak, akiknél pénz nem játszott szerepet. De már akkor is voltak ugynevezett turf-nagyságok, akik mindent feltettek egyetlen esélyre és mindig készek voltak arra, hogy levonják cselekedetük következményeit. Ezek közül is kivált Szemere Miklós, aki arról volt nevezetes, hogy a legnagyobb kánikula idején is csukott hintóban ült és soha le nem tette a télikabátját. A legnagyobb stílű hazárdőr Razumovszky orosz herceg volt. A bécsi kongresszus idején, 1814 szilveszter éjjelén leégett bécsi palotája, amely kincsei és a benne rendezett ünnepek révén világhírű volt. Néhány óra múlva a herceg megjelent Talleyrandnál, elővette briliánsokkal kirakott dohányszelencéjét és noha a tűzben mindenét elvesztette, mosolyogva így szólt:

— Hiszen ez csupán csekély áldozat azért a szerencséért, hogy udvari ember lehetek.

Ferenc császár és Sándor cár, akik szintén megjelentek a tűznél, csodálták a herceg nyugodtságát. Ferenc császár megjegyezte:

— Látja, herceg, ez az én lovagtermemmel ugyanígy megeshetett volna, mert ennek is fütőcsövei vannak. Ez azért van, mert mindenben utánozzuk a franciákat.

Sándor cár azonban mást mondott:

— Herceg, az ön palotájának újból fel kell épülnie. Kisegitem 450 ezer rubellel.

És a hidegvérű munka herceg fel is építette újból bécsi palotáját. Vigan élte világát és rengeteg összeget nyert.

De nem minden vakmerő játékosan mosolyog a szerencse. Sok évtizeddel ezelőtt történt, hogy egy neves grófi család nőtagja egyetlen tétként feltette a kastélyát. El is vesztette. A fivére jelenvolt. Amikor a nővére felállt a kártyaasztaltól, hatalmas pofont mért le neki. A grófnő nem is vett többé kártyát a kezébe.

Sokkalta súlyosabb következményeket vól le a maga számára Dzeduszycki József lengyel gróf. A világháboru alatt hatalmas vagyónának egyrészt hadikölcsönbe fektette és egyébként is minden jótékonysági akciót anyagilag támogatott. A gróf anyagi zavarokba került. Rokonai örömet akartak segíteni rajta, de visszautasította. A játékasztalnál próbálta ki szerencsáját.

Egy bécsi káryabarlangban egyellen éjszakán megmaradt vagyondt is elvesztette.

A veszteség lelkileg egészen megváltoztatta. Az összeomlás után nem

Csak az árak olcsók, minőségünk változatlanul jók!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

G O L D S T E I N L A J O S

divatáruháza Arad, str, Bratianu 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonosságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. — A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. ooooooo

ment új hazájába, hanem Boszniába ment, ahol állást kapott az erdőigazgatóságnál. Hamarosan híre kelt, hogy a gróf különc. Állandóan lóháton lehetett látni, kutyája kíséretében. Arca borotvátlan volt, ruházata elhanyagolt. Hálóhelyét megosztotta lovával és kutyájával. Csupán a szarajevói urnapi körmenetben lehetett kifogástalan Ferencjózsefben látni az előkelőségek között. De mihelyt végetért az egyházi ünnepség, már az uccán átöltözködött ütött-kopott vadászruhájába, amelyet a szolga hozott utána. Szinte betegesen zsugori lett. Harmadik felesége nemsokára az esküvő után megszökött tőle, mert azzal tiltotta meg sétáit, hogy ezáltal rongálódik a cipő.

1933 végén nemrég felfogadott szolgálja bejelentette a legközelebbi rendőrhatóságnál, hogy a gazdája meghalt. A kiszállt bizottság a gróf holttestét műhelyszerű helyiségben találta. Mindenféle kulcsok és szeggek heverték, továbbá szerszámok, üres ékszeresdobozok és az egyik sarokban Lengyelországból származó ötvenéves, lepecsételt bortömlő. A gróf egy alkalommal úgy nyilatkozott, hogy csak szerencsés napon fogja kinyitni a tömlőt és egy pohár bort felhajtani. Csakhamar kiderült, hogy az új szolga fojtotta meg álmában, mert azt remélte, hogy sok pénzt rabolhat. Találtak is 300 ezer dinárt elrejtve. A gyilkos csupán 120 dinárt tudott zsákmányolni.

Rengeteg példát hozhatnánk fel tragikus kimenetelű kártyacsatákról. Vajjon elejét fogja venni nálunk a játékörületnek a miniszter? Aligha. Aki játszani akar, az pincébe is alábuvík, csak hogy szenvedélyét kielégítse.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nyilatkoznak az ujkor emberkéi

(Arad) Néhány hét még és megkezdődik a középiskolákban az írásbeli érettségi. Hát igen, az érettségi! Sok fiatalember és leány legkritikusabb eseménye az érettségi ebben az amugyis savanyu életben. A nagy kérdőjel azonban ott mered előltük kérlelhetetlenül, szinte legyőzhetetlenül, kegyetlenül:

mi lesz majd az érettségi után?

Erre kaptunk néhány igen érdekes feléleletet.

Eva kisasszony példáiul jön. Vésű, csinosan fiatal hölgy. Az idén lesz érett, amiről majd bizonyítványt kap. Mi lesz majd az érettségi után? Ime a válasz:

— Minden este, vacsora alutt apa elkezdí mindig, hogy mi lesz az érettségi után? Apa okos ember. Azt mondja, én válasszak hivatást. Legyen örömöm a hivatásomban. Miben lehetném örömet? A filmben? Ugyan kérem. Nem vagyok én álmodozó varróláný. Akkor már inkább a színpadot választánám. Ha lehetne. De nem lehet. Apa nem áldozhatna megfelelő színpadi ruhákra. Mint kezdő, nem is kapnék valami nagy fizetést. Tegyük föl, hogy tehetséges vagyok, hogy minden külső és belső kellékem megvan a színpadhoz. Mire vihetném? Csínálhatnék nagy karriért? Hány nálamnál szebb és tehetségesebb leány ment a színházhoz és mind elmerült a nyomorban és az ezzel együtt járó förtelemben. Akkor már inkább realisabb hivatást választok. Például dietikus konyhát vezetni. Ez most nagyon divatos. Igaz, hogy elszántság kell hozzá, egész napon át a konyhaszemélyzetet dirigálni. De mégis megkereshetnék annyit, amennyire szükségem van. Tisztviselőni elfoglaltságból nem kérek.

Igy Eva kisasszony, aki nemsokára maturálni fog.

Tamás urfi ezeket mondja:

— Tanulni fogok tovább. Matematikus akarok lenni, akár van kilátásom karrierre, akár nincs. Leteszem majd a tanári vizsgát és akkor kiegészítő tanárnak is kineveznek valahová. Talán valahol elcsipek majd egy raktárnoki állást. És mégis tanulni akarok, mert a tudás a legnagyobb valami. És hatha rám mosolyog a szerencse. Nem lehet tudni.

Ferenc bárdtunk kivándorolt az érettségi után. Megmutatta a bátyja tevelét. A bátyja is kivándorolt az érettségi után. Palesztinába, Tel-Avivban hotel-portás. Jól keres. Naponta tizennyolc órát dolgozik. A szüleinek kéthavonként két font sterlinget küld.

— Én nem tanulhatok tovább — mondja Feri. — A társaim mind tanulni fognak tovább. Annyi fú számára igazán nincs állás. Inkább fizikai munkás leszek. Itt szégyenkeznének a szüeim, ha falura mennék és megfognám az eke szarvát. Kivándorlok tehát. Ha pénzem lenne, földet vennék. Tetszik tudni, az lenne a helyes, ha a fiatalság ott-hagyná a várost. Száz évvel ezelőt a falu beköltözött a városba. Most meg kellene fordulnia a folyamotnak.

Ez mindenestre praktikus gondolkodásra vall. Egy tizennyolc-éves fú, aki érettségizni fog, elmegy idegenbe munkásnak! Ez az új kor gyermeke.

Varsói levél:

A lengyel nép mélységesen gyászolja a Hitler-barát Pilsudski marsallt

Nem mindig igaz, hogy senki sem pótolhatatlan. Az a férfi, akit két helyre temettek: a szívéet a szülővárosában, a testét Krakóban, aki a lengyel köztársaság ura és megalkotója volt, utód nélkül marad. A viselt tisztségekben még akadni fog utóda, de nem ám abban a tehetségben, hogy diktatórikusan vezessen egy államot anélkül, hogy ő maga mint diktátor álljon az előtérben. Mert az államcsinyt követő kilenc esztendő alatt ez volt Pilsudski József tevékenysége:

őnmaga meghuzódott a háttérben és hagyta, hogy mások reprezentáljanak.

Valamennyi fonalat a markában tartotta, de a hatalom látszatát is kerülte.

Országának politikáját majdnem utolsó pillanataig diktálta,

a felelősséget átengedte: mások vállalják és viselik. Mindezekben nem lesz utóda, mert ezekhez több, mint vasakarat kell és több, mint szinte emberfeletti jellemzilárd-ság. Azt még csak felismerik mások is, hogy a tett több, mint a látszat, de hogy ennek a felismerésnek végső konzekvenciáit levonják, arra igazán kevés ember hívott.

És Pilsudski József mindezek ellenére sem volt komplikált jellem. Az egykori szociáldemokrata, aki végigjárta a cári Oroszország börtöneit és elszenvedte a szibériai száműzetést, lengyel nemzeti érzésből és az elszenvedett méltatlanságok következtében Oroszországot kérelhetetlenül meggyűlölte. Ez volt énjének egyik része. Amikor aztán a világháboru meghozta a lengyelek számára a felszabadulás és függetlenség reményét, Pilsudski a központi hatalmak mellett vélte megtalálni a lehetőségeket. De a központi hatalmak összeomlása után indítatva érezte magát, hogy az entente és elsősorban Franciaország segítségét vegye igénybe a fiatal köztársaság számára. Mindez azonban nem változtatott azon a tényen, hogy

a német militarizmus igen nagy hatást gyakorolt Pilsudskira.

A magdeburgi internáltság ellenére is nagy volt ez a benyomás, amelyet a lengyel politika vezetője utolsó pillanataig megőrzött és amely arra vezetett, hogy

elfordult a francia barátságtól és szövetséget kötött Hitler Németországával.

A marsall tetőtől talpig militarista volt és az is maradt, habár politikai utjai nem voltak mindig katonailag egyenesek. Ezt is meg lehet magyarázni. A politikát Pilsudski a cári Oroszországban tanulta, ahol a földalatt dolgoztak a forradalmi erők. A marsall hű maradt ehhez a módszerhez.

Németország iránti rokonszenvének még más oka is volt. Pilsudski álma ez volt: Lengyelország mint nagyhatalom a Visztulától a Fekete-tengerig. Élete feladatának tekintette, hogy Ukrainát elszakítsa Oroszországtól és Lengyelországgal egyesítse.

Hitler politikája kedvezőnek látszott e törekvés megvalósítására.

A német keleti politika kezdeményezője tudvalevőleg Rosenberg Alfréd, a nácipárt külpolitikai hivatalának vezetője.

Grandiózus volt az elképzelés: Szovjetország északi része, Németországé, a déli része Lengyelországé.

A marsall szemei előtt új világhatalom lebegett, amely nagyon gazdag minden földi kincsben. Elsősorban ezt a célt szolgálta a Németországhoz való közeledés, amit a honfitársai nem vettek szívesen. Pilsudski szándékosan tultette magát azon, hogy a német és a lengyel sohase fognak összebarátkozni, mert a német mindig megveti és lenézi a lengyelt, a lengyel pedig mindig gyűlölni fogja a németet. A marsall kizárólag a hatalmas célt tartotta szem előtt és ezért nem is látta azokat a legyőzhetetlen akadályokat, amelyek politikája elé álltak.

Most nagyobb hatalom gyürte le Lengyelország politikai vezérét. E grandiózus politikai célkitűzés értelmébe vett utódja nem fog akadni Pilsudskinak. Ebben a tekintetben Lengyelország vezére pótolhatatlan. Persze ő maga sem tudta volna soha elérni ezt a célt, de ez adta meg életének a tartalmat. A halál megkímélte attól, hogy reményeinek összeomlását megérje. Szinte magától értetődő a kérdés, vajjon a megkezdett irányban fogják tovább vezetni Pilsudski politikáját, amely végül is a legsúlyosabb európai konflagrációra vezethetett volna? A politikában őrizkedni kell a jóslástól. Ebben az esetben azonban határozottan ki lehet jelenteni, hogy aligha.

REUSZ műjéggjár

3 havi üzemjavítási és modernizálási munkálatok befejezése után a **legjobb műjeget** hozza forgalomba. — **Házhozszállítás teherautokon.** Pontos kiszolgálás, hatóságilag engedélyezett hűtőtelep.
Bul. Reg. Ferdinan 23. Tel. 141.

Nem titok, hogy Lengyelország lakosságának fele csak kelleetlenül csatlakozott a vezér német-barát politikájához.

Az az acélos energia, amelyet az árnyékban meghuzódó férfi kifejtett, nem tudta visszatartani a jelentős ellenzékét attól, hogy hangosan és érthetően ki ne fejezze rosszaságát, amiért cserbenhagyták Franciaországot, amely talán a maga részéről nem is követett el mindent, hogy Lengyelországot 1939-ben a házi hangulatban tartsa. Nem kisebbíti a halott nagyságát, hogy erős ellenzék ellen is kormányozni igyekezett, de messze kimagasló egyénisége hiányzik, amely az árnyékból is, szinte misztikus elzárkózottságából is rá tudta kényszeríteni akaratát egész nemzetére.

Most, hogy már nem kell félni tőle, az ellenség még kevésbé fog hallgatni.

A lengyel nép mélységesen és őszintén gyászolja azt a férfit, amely több, mint másfélévtizede keresztül a sorsa volt. Most elcsedesültek a politikai szenvedélyek és nem lehet arra számítani, hogy a lengyel külpolitika kormánykereke a legközelebbi jövőben már más irányba fog fordulni. A lengyel nemzet tudja, mit köszönhet a marsallnak. Pilsudski utódainak azonban más feltételek mellett kell kormányozniuk: eltávolodva egy a maga nemében hatalmas ember világhatalmi álmaitól és közeledve a hétköznapi szükségleteihez, amelyeket ez a romantikus realpolitikusi ember nem is akart meglátni. Az új lengyel alkotmány több jogot biztosít az államfőnek, mint amennyi eddig volt, de a diktatúrához diktátor kell és ezt nem lehet belátni. Legalább is olyant, akiben csak megközelítően is fellelhető lenne Pilsudski autoritása. A marsall utódainak bizony számolniuk kell Európa követelményeivel!

Dr. Lazar Augustin

ügyvédi irodáját Gh. Coşbuc u. 4.

alá helyezte át.

Telefon 201.

Fodorné és Weinfeldné

speciális kozmetika. Strada Alexandri No. 3.

!! Összes szépséghibák szakértői ki- !!
kezelése. - Tanítványok kiképzése. !!

A drámai hős

a színpadon ténylegesen felpozozta a kellékes feleségét. — Weiszbergerek még jelentkezhettek az oradeai másfélmilliárdos örökségre

(Oradea.) A színháznak, amely már bezárult, csattanó szezonzárója volt. A szó igazi értelmében volt csattanó zárás volt ez. Az történt ugyanis, hogy Tóth Elek, a kiváló színész, a lelkiismeretes rendező,

az erdélyi magyar színjátszás egyik kitünősége pofonütött egy asszonyt a színpadon.

Az asszony a színház kellékesének a felesége, aki segített az urának.

Az emberek hitetlenkedve rázták a fejüket. Ez nem lehet igaz. Valami otromba tréfa. Tóth Elek, a tetőtől-talpig ur, a lehiggadt férfi nem ragadtathatta el magát annyira, hogy Jávor Pál és Szücs Laci budapesti színészek nyomdokaiba lépjen. Nem, Tóth Elek nem szokott pofozkodni, uri gondolkodása visszatartja attól, hogy nőre emelje a kezét.

Igy vélekedtek az emberek mindenütt, ahol ismerik Tóth Eleket. És mégis megtörtént a dolog. Letagadhatatlanul megtörtént.

Tóth Elek csakugyan pofonütötte a színház kellékesének 50 éves feleségét.

Ez nem vall lovagiasságra, uri gondolkodásra, ugy-e? De azért nem szabad mégse pálcát törni Tóth Elek fölött. Ne értsenek félre. Nem védeni akarjuk a magáról megfélemedezett művészt. Cselekedetét mi is a legélesebben elítéljük. Méltatlanul cselekedett. Üriemberhez nem illően.

De... De valaminek történnie kellett előzőleg ezzel az egyébként higgadt és komoly művészemberrel. Valami történhetett vele, ami elkeseredetté tette, ami pattanásig feszítte benne az indulatokat és a kicsiny, jelentéktelen szóváltás a próbán a kellékessel és feleségével kirobbanotta belőle az indulatot, a tettelegességet. Talán hirtelen nem is tudta, mit cselekszik. Talán úgy érezte, hogy ütnie kell valahová, mert másként felborul benne mindaz, amit lelki és szellemi harmóniának nevezünk.

A tettelegesség mindenképen elítélendő, mert barbárság. De *nem kell erkölcsileg kivégezni egy embert, aki hosszú pályáján a nobilis gondolkodásnak mintaképe volt.*

Ahogy mi ismerjük Tóth Eleket, neki fáj legjobban az a csapás, amelyet a kellékes feleségének arcára sujtott.

Be kell számolnunk egy örvedetesebb eseményről is. Arról, hogy csekély másfélmilliárd lej üti a markát néhány mosolygó oradeai örökösnek. De hogy ne beszéljünk rébuszokban, el kell mondanunk a dolgot röviden, hogy megérthető legyen.

Hát igen, a dolog ott kezdődik, hogy 1848-ban egy bihormegyei faluból kivándorolt bizonyos Weiszberger Lipót nevű szegény zsidó,

aki meg sem állt Ausztráliáig. Negyven évig élt künn, aztán meghalt. Fantasztikus vagyon maradt utána: petroleumforrások, gyárak, paloták és birtokok.

Az örökség százmillió angol fontot ér.

Hogy mennyi ez leiben? Kimondani is sok. Az ember beleszédül. Elég az hozzá, a milliókért a világ minden részéből jelentkeztek a Weiszbergerek. Voltak vagy ezerkétszázan. Az angol kincstár természetesen nem osztotta szét a sok pénzt. Megállapították, hogy a legtöbb joguk a magyarországi Weiszbergereknek van. Ezt a magyar igazságügy-miniszterium állapította meg. Az angol kincstár nem is vonta ezt kétségbe, de ragaszkodott ahhoz, hogy más országban élő igényjogosult Weiszbergerek is kapjanak egyenlő örökrészt.

Kiderült, hogy Oradeán jogos örökösi élnek a bihormegyei faluból kivándorolt Weiszberger Poldinak. Az egyik örökös dr. Weiszberger Lipót ügyvéd, a másik a huga, Salamon Benedekné, aztán a Vadász (Weiszberger) familia tagjai is igényjogosultak. A baj csak az, hogy az okmányok elégték az oradeai zsidó hitközségnél. De szerezni tudtak máshonnan hiteles okmányokat. Ha ezeket elfogadják, az oradeai Weiszbergerekre másfélmilliárd lei fog jutni.

Oradean lázas izgalommal várják a nagyszerű angol fontok felvonulását. A reménybeli multimilliomosokat máris tömegesen keresik fel az éceszgéberek, a gründolók, a jótékonyági hiénák és egyéb pumpolók.

Istenem, mi lesz még akkor, ha a másfélmilliárd lei valóban befut Londonból? Nem is jó erre gondolni!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A Scherg-gyár

a közönség segítségét kéri, hogy leleplezhesse a silány szövet-utánzatokkal garázdálkodó szélhámos ügynököket

(Timișoara.) Többször irtunk aruól, hogy az országot elárasztják utazó ügynökök silány szövetutánzatokkal, amelyeket vagy angol árukként vagy a híres Scherg-féle gyártmányokként sóznak ugy a nagyközönségre, mint a jóhíszemű kereskedőre. Az utóbbi időben különösen kitűnő

a Scherg-féle gyártmányok utánzatokat ismert cégjelzéssel ellátott utánzatokat dobják a piacra drága pénzért a tisztességes kereskedelem gangszterei.

Hogy mily nagy arányokban árasztják el mostanában leginkább a bánáti piacot hamisítványokból, az kiderül abból az óvásból, amelyet az egyik timișoarai napilapban a brașovi Scherg Vilmos és Társaj R. T. timișoarai lera-kata tett közzé.

Ebben az óvásban elmondja a timișoarai képviselő, hogy utazó ügynökök és házalók a Scherg cég képviselőiként jelentkeznek és a cégjegyzéssel hamisított kollekciók alapján rendeléseket vesznek föl. Megteszik azt is, hogy a rendelésre előleget is vesznek föl és aztán végleg eltűnnek, vagy pedig a Scherg-gyártmányok cégére alatt silány árut szállítanak. A cég tudomásul adja, hogy

utazói nem látogatnak magánfeleket,

mert erre nincsenek is felhatalmazva és azt sem tehetik meg, hogy a cég nevében előlegeket vegyenek föl, mert erren sincs meghatalmazásuk. Felhívja a cég a vásárló közönséget, hogy

az ilyen csalókat juttassa a hatóság kezére, mert ez fontos érdeke ugy a fogyasztó közönségnek, mint a kereskedelemnek.

Előfordulnak olyan esetek is, hogy silány és más eredetű utánzatokat a Scherg cég jelzőcéduláival látják el. Ezzel a kereskedőket vezetik tévuttra és károsítják meg. Természetesen az ilyen esetekért a Scherg cég nem vállalhat felelősséget.

Nagyjában ez a tartalma a timișoarai óvásnak, amely egyik elszomorító tünete a mostani viszonyoknak. Nem győztük figyelmeztetni a közönséget, hogy legyen óvats és előrelátó.

Ne düljön be a jósvádáju ügynököknek, akik rongyot árúsítanak a külföldi árukkal vetélkedő Scherg-szövetek helyett, hamisított Scherg címkekkel félrevezetve a közönséget és sok esetben a kereskedőket is.

Mindaddig garázdálkodni fognánk ezek a szövet-gangszterek, amíg egyikük mégis rendőrkézre kerül és a bíróság néhány hónapra hűvös helyre nyaralni küldi. A közönségtől függ, hogy a tisztességes kereskedelemnek ezeket a duvadjait ártalmatlanná lehessen tenni...

A Hitler-politika

**egyetlen látható eredménye eddig:
lázás gyorsasággal békülnek egymással a nemzetek végig az egész ellenséges frontokon**

A kiváló francia publicista, Maurice Pernot, akinek éles judiciummal és hatalmas tárgyi ismeretekkel megírt külpolitikai cikkei mindig jelentős eseményt jelentenek, most a legaktudlisabb és az európai békére sorsdöntő eseményről, a francia-orosz paktumról irt cikket, amelyet itt közlünk:

A szerződés, amelyet Laval és Potemkin május 2-án a Quai d'Orsajn aláírtak, hosszú és tartós fáradozások eredménye.

1933 július 5-én fogadták el a kisantant államai a londoni szerződésben a támadó fél „automatikus” meghatározását úgy, ahogyan Litvinov és Politis megformulálták és elhatározták, hogy ezt a meghatározást fogják felhasználni a Szovjetunióval való viszonyukban. Néhány hónap múlva, október 14-én elhagyta a német delegáció Genfet — bizonyára emlékeznek még rá, milyen brutális feltűnéssel — és a birodalmi kormány egyidejűleg visszavonult a leszerelési konferenciáról és a Népszövetségtől.

Ez a gesztus súlyos következményekkel fenyegetett: Németország cselekvési szabadságot erőszakolt magára és

megkezdte nyugodtan, szinte nappali világitásban felfegyverkezését,

amit, félve a versaillesi szerződés katonai záradékának nyilvános megsértésétől, eddig titokban folytatott. Soha úgy nem fenyegette háboru Európa békéjét, mint akkor. A Locarno-szerződések biztosítottak ugyan Európa nyugati részének bizonyos garanciákat e fenyegetés ellen, de semmit sem gondoltak arra, hogy Keleteurópa biztonságát megvédjék. Ez készítette Franciaországot arra, hogy egyetértésben a kisantanttal és a szovjetek Uniójával egy „Keleti paktum”-ot kidolgozzon, regionális paktum ez, mint a locarnói is az, amely arra szolgál, hogy bizonyos hatalmak csoportjait megvédje a csoport egyik tagjának esetleges támadása ellen.

Az ilyen tervet természetesen meg kell előznie egy bizonyos feltétel teljesítésének. Ez pedig az, hogy a szovjetek Uniója belépjen a Népszövetségbe. A francia diplomácia mindenekelőtt azon fáradozott, hogy ezt az eredményt halogatás nélkül elérje. 1934 szeptember 18-án foglaltak helyet a moszkvai kormánydelegátusai a genfi gyűlekezésben. Ugyanakkor gyorsan levezetett tanácskozások a szovjetek és a kisantant államai közötti diplomáciai viszony újból való felvételét eredményezték. Most aztán kollektív biztonsági rendszer kiépítéséhez lehetett kezdeni, amely az összes keleteurópai államokat felölelte volna, tehát: Németországot, Lengyelországot, a Szovjetuniót, Csehszlovákiát, Romániát és a balti államokat.

De a Németországnál és Lengyelországnál végzett puhatolózás nem járt eredménnyel. A balti államok kijelentették, hogy eléggé védve tekintik magukat ama szerződések révén, amelyeket részben egymás között, részben a moszkvai kormánnyal kötöttek. Le kellett tehát mondani az első tervezettel és szerényebb formával kellett beérni. Kölcsönös segélynyújtási paktumról volt szó akkor Franciaország és a Szovjet között. Ugyanilyen szerződés jöjjön létre a Szovjet és Csehszlovákia között. Az így felfektetett rendszer Közép- és Keleteurópa minden állama számára elérhető, ha elfogadják a paktumban lefektetett kötelezettségeket.

1935-ben egymást érték rohamosan az események és mindinkább tisztábban lehetett látni a tervezett rendszabályok parancsoló szükségességét. Március 16-án Hitler visszaállította Németországban az általános védkötelezettséget. Néhány héttel később jegyzéket nyújtott át az angol kormánynak a nagyarányú tengeri felszerelés programjáról. Igazán nem lehetett több időt veszíteni.

Minden további nélkül meg kell érteni, hogy ily nyugtalanító körülmények összetalálkozása arra indította a francia kor-

mányt, hogy tullege magdt azokon az ellenvetéseken, amelyeket a Szovjetunióval kötendő szerződés szükségszerűen ki fog vállalni bizonyos körökből.

A francia kormánynak kötelessége volt, hogy elővigyázati rendszabályokhoz folyamodjék és olyan garanciákat szerezzen, amelyek a francia politika érdekeit védik. És a francia kormány ezt el is érte.

*

A május 2-i szerződés öt pontból és aláírási jegyzőkönyvből áll. A szerződés öt évre szól és ha fel nem mondják, hallgatólagosan megújítják. A szerződés részletei ismeretesek.

Bizonyos, hogy a megegyezés két oly nagyhatalom között, mint Franciaország és a Szovjetunió, Nagybritánia és Olaszország helyesléssel és hozzájárulásával jött létre. Éppen ezért alkalmas arra, hogy a német kormányt hasznos megfontolásra készítse. Európa békéje azonban csak azon a napon lesz igazán garantálva, amelyek a béke fenntartását határozták el, egyetlen, szoros és fel nem bontható blokkot alkotnak. A május 2-i szerződés talán a mag, amely köré új elemek csoportosulnak azzal az egyetlen vágyakozással eltelve, hogy Európát megkíméljék olyan katasztrófától, amelyet nem élne túl.

Két állástalan fiatalember az 1935. évben

I. Dodó, ez urifiu

(Timișoara.) Az urifiu-t tegyük idézőjelbe, így: „urifiu”. Dodó, az „urifiu”. Vagy nevezzük nevén a gyermekét: *tanpece*.

Könnyű ráismerni Természetesen szürke flanelruhát visel. Világosszürkét. A nadrágja széles és minél hosszabb. Leomló. Kék gumi nadrágtartója biztos kötelein, lábai ösztövére dróccain ott vitorlázik benne minden délben, villogó női selyemharisnyák, hasított szoknyák egyéb egyenlítői szirtek között. Pikánsan svájfolt kiskabátjának pagodaszerűen kiképzett vállai és a bennük duzzadó másfél-másfél bál vatta, világoskék trikóselyem ingének köldökig érő gallérszárnyai, tenyéren széles göbre kötött, nyulszőrrel kombinált, vörösselyem nyakkendője, kakaószínű antilopecipője, ugyanolyan színű kackiás cipőkalapja, mind csak arra valók, hogy máskülönben is felpuffasztott egyéniségének méltó keretet adjanak. Ha ehhez még hozzávesszünk egy szép, fekete selyemtokba bujtatott bambusznyelű esernyőt, — akár esik, akár nem, — és egy visitósárga vaddisznóbőr keztyűt, akkor itt áll előttünk Dodó, a huszonötéves aranyifju — ahogyan régente mondták volna — a mama kedvence, lányok és asszonyok bálványa, a kiváló tánc-, sí-, mozi-, színház- és teniszpartner.

Már nem tudom, hol láttam először Dodót. Ma beszéltem vele másodszer, de már első találkozásunk után is meglehetősen jól ismertem. Tudom róla, hogy nagyon szeret aludni, de inkább csak akkor, amikor más — például az édesapja, édesanyja és a huga — mér régen ébren van és dolgozik. Dodó egész délelőttöket végigalszik, édesen és együgyűen. Aztán felkel puha nyoszolydjáról, megfürdik, megborotválkozik, megfésülködik, felöltözködik, szépen, gondosan, felveszi szép kar-

költőoráját, veszi az esernyőjét, kalapját, keztyűjét és úgy félegy tájban lassu, magabizó !élekkel, ragyogó hangulatban, kialudva, gondtalanul leindul a Belváros felé.

— Hogy van Dodó? Unatkozik? — szólítom meg.

— Mi az hogy! — válaszolja tündéri egyszerűséggel. — Különbön foglaljon helyet. Nézze csak, micsoda jó nő! Nem ismeri? Csuda stramm, örülten bukom rá már vagy egy hete. Azt hiszem, valami feles paliya lehet. Na mit szól? Rám se néz az anyus. Mondom, valami feles manusz van a dologban. Pá, bucus!

Az utolsó két szót már a tovalibbenő hölgyhöz — egy negyvenkilós, szőke purzsicsánlédihez intézi, de úgy, hogy csak én hallhatom meg.

— Hogy van Dodó? — ismétlem az előbbi kérdést. — Miért nem felel?

— Micsoda kérdés? Hogy vagyok? Hát hogy lehet az ember egy ilyen szép májusi délelőttön? Ragyogóan, kisapám. De mondja csak, monvió, honnan ismerjük mi egymást? Nem a Schwimmeréktől?

(Fogalmam sincs, kik azok a Schwimmerék.)

Nem is várja a választomat:

— Képzelve, a Lulu hozzáment ahhoz a kopasz banksráchoz. Jól bedütötte a poszt. Ugy hallom, némi kis plasztikai műtétnek is átávette magát a nász előtt.

(Fogalmam sincs, ki az a Lulu.)

— Ez aztán igen, mondom igyekezettel. — De ne bolondozzék Dodó. Mondja, kapott már valami állást? Ugy tudom, állás nélkül volt.

— Na és mit gondol, itt ülnék, ha állásom lenne?

Aztán egy kicsit mintha elkomorodnék:

— Volt állásom, de kirúgtak. Két hétig tartott az egész.

— Miért?

— Nem mindegy? Kirúgtak. Nem nekem való az iroda. Marhaság volt, hogy kereskedelmibe jártam. Filmre szeretnék menni. Azt mondják, jó alakom van.

— Gazdagok a szülei? — kérdezem.

Csodálkozva néz rám:

— Honnan tudja, hogy nem? Sőt, mit mondjak, a mamától már alig tudom kipumpolni a napi negyven leit.

Elgondolkozik.

— És jó így? Nem jobb lenne, ha...

Félbeszakít:

— Tudom, mit akar mondani. Ne folytassa. Majd. Ki kell vární.

Dodó egészen megváltozik ebben a néhány egyszerű szóban. Mint-ha valamit veszítene petyhüdt nadrágjának, kitömött vállainak, kakaó cipőjének és cipőalapjának bosszantó arroganciájából. Mint-ha egy kicsit visszaegyszerűsödne, visszatisztulna valami emberibb, rokonszenvesebb élőlényé.

De aztán hirtelen a karórájára néz:

— Na pá, kis öreg, exkuz mi, nekem most randim van. Lulu vár. Tudja, a Schwimmer Lulu. A férje délután háromig gürcöl a ma-lomban.

Még egy jelentőségteljeset kacsint rám és elmegy.

Csunya bogár...

II. ... és dr. En En, a diplomás

Dr. En En, jogi államtudományi doktor. Továbbá 25 éves. Még-tovább: éhes. Éhes ételre és könyvre és nőre és borbélynál beretváiko-zásra és színházra és koncertre és utazásra; éhes a színekre és az izekre, hangokra, illatokra és vonalakra. ÉHES, csupa nagybetűvel és öt felkiáltójellel. ÉHES!!!!

Egy kopott, sovány ember, de igen jelentőségteljes. Ő tudniillik Korunk Nagy Problémája, a kimeríthetetlen Vezércikkétéma, akinek szegény előrekokkad, rosszul struccolt frizuráju feje körül patlogva és sísteregve cikáznak a közhellyé laposodott szólamok. Röviden: ő az állás nélküli diplomás.

Az állás nélküli diplomás, aki most kilép a kollektívizmus bizonytalan, homályos gomolyagából, egyénné sűrűsödik és hátrébb rúkkolva az első oldal első hasábjáról, itt a lap közepetáján fogja elnyögni szép kereservesen, saját két mély ráncsal árkolt szájával, hogy hol fáj és mi fáj?

Méltóztassanak először is végignézni rajtam Ez az ideges, szük-pupillájú, gyanakvó két barna szem, ez a viaszszinü, megnyult, vékony orr, ez az előrezökken két szögletes váll, az alázatosan és féltéken behorpadt mell, a hosszú, tehetetlenül lengő karok, ez ő, testi művelésben, diszkréten rojtoskodó és indiszkréten tükörfényesre kopott szük, kinőtt, rosszul szabott kék seviotruhába göngyölvé.

Ez ő, dr. En En, állás nélküli diplomás, aki kildátstalan perbe ke-veredett az étellel. Volnának ugyan némi jogos, de behajthatatlan követelése a sorssal szemben. Váltót kapott: diplomát, amin, mint váltó-érték, a nyugodt, gondatlan polgári jólet volt feltüntetve. Erre a váltóra befizette a hamar elmúlt fiatalságát, az átlanult éjszakákat, az elmulasztott randevukat, teljes tizenhat dögürcöt évet. Most a váltó lejárt, de nincs, aki beváltsa. A feltüntetett értékel nem kapta meg, mindössze egy diónyi kavernát kapott a baltüdejébe. Őt megcsalták, hamis volt a váltó, a diploma nem ér semmit, család! család! Vétőt emelünk. A doktor *u* tisztelettel benyújtja a vádiratát. Bünper. Tekintetes királyi Közvélemény, íléletet kérünk!

*

— A napjain nagyrészt azzal töltöm, uram, hogy csodálkozom. Mert végeredményben mégis csak élek és fogalmam sincs róla: miből?

Ezzel kezdődött beszélgetésem En En dr.-rai, a törvényszék folyosóján. Tekintélyes szabadidejének nagyrészt ugyanis itt tölti. Szórazokzik. Hallgatja a tárgyalásokat.

A beszélgetésbe nagyon nehezen melegedett be, de hogy belekez-dett, hihetetlen bőséggel és szinte önkínzó őszinteséggel teregette ki bajait.

— Terminusokat adok magamnak — mondotta —, hogy mikor leszek öngyilkos. Aztán, amikor elérkezik az idő, — elhalasztom. A legközelebbi terminus az a perc, amikor ez az utolsó ruhám valahol kilyukad. A nadrágom térde, a kabátom könyöke már veszedelmesen vékonyodik. Nem is tudom, mi lesz a legközelebbi határállomás? A végleges lerongyolódástól nagyon félek. Az a mélypont.

Kínéz a törvényszék ablakán, aztán a rácsos börtönablakok felé bök a kezével.

— Ott az... az még talán menekülés. De ahhoz gyáva vagyok. Esküszöm, nem a moralitásom tiltakozik, csak valami atavisztikus félelem...

Megkérem, hogy konkretizáljon. Hol a baj? Mi az, ami hiányzik neki?

— Mi hiányzik! — mondja. De nem kérdezi: mondja.

— Mi hiányzik? Minden, ami hiányozhat, az hiányzik. Például: a napi egyszeri étkezés. Mondjuk, hetenként háromszor ebéd, hetenként háromszor vacsora és egyszer egy héten, vasárnap: ebéd is, vacsora is. Ez hiányzik. Elég szerény vagyok?

Megfogja a kabátom hajtókáját:

— Mije van Önnek, uram? Nekem az mind hiányzik. Rendesen meg van beretve, nekem ez is hiányzik. Tiszta a gallérja, nekem ez is hiányzik. Allása van, otthona van, nyugodtan alszik, nincsenek fuldoklási rohamai éjszaka, nem köp vért, eszik, iszik, olvas, színházba jár, nekem ez mind, mind hiányzik. Uram, ön nevetni fog: én még nem láttam hangosfilmet.

Egész közel furja az arcát az arcomhoz, forró, lázas pára ömlik ki a szájából, orrahegye furcsán megpirul:

— Na és a nők? — mondja, de valami egészen nyers brutalitással — a nők? Huszonöt éves vagyok. Tudja, milyen szépek a nők? Nekem van időm bámulni őket. Uram! — itt csuklik egyet és izgatottan szipog, szinte megszépül ebben az exlatikus rajongásban uram, ezt az egész rothadt életemet odaadnám diplomástól, mindenestől együtt egy nőért, aki mellett csak egy napig, egyellen napig elfelejthetnék mindent! Csak egyellen napig!

A törvényszéki szótaga kiordít a folyosóra: „Itélet hirdetés”.

Dr. En En bölint, becsoszog a tárgyalóterembe, beül a padba, előrehajol, köhint egyet, bocsánatkérően pislog és tovább hallgat...

S. B.

Pesti levél:

Iriszke hasadása

Farczádi Iriszke budapesti urleány énje ketté.
hasadt és egy spanyol nő lelke költözött a testébe.
(Napilapok tudósítása.)

Legyen szabad Iriszkéről is szóljunk. Iriszke ugyanis hasad. Énhasad!

Ne tessék megijedni kérem, ez nem fájdalmas betegség s még csak különösebb komplikációkat sem okoz! Iriszke étvágya kifogástalan, hasadása után is csak egy szájjal táplálkozik és egy ágyban alszik, Iriszke csupán lelkileg hasad, de ezt sem komolyan, mert ha komolyan tenné, úgy a pszihopatak „énhasadásnak”, schizofréniának neveznék a betegségét. De nem nevezik.

Igaz, hogy Iriszke mamája, a hasadás spiritus rectora nem pszihopatológiai dokumentumképp hasította ketté ártatlan leányát, — nem schizo-frenetikus sikerekre pályázott, — hanem okkult

alapon. Pest azonban, az örök szkeptikus Pest, amely már eleget okkult az okkultizmus kudarcain, Pest, melyet még Krishnamurti sem tudott bepalizni, ez a Pest, mely lélekvandorlás helyett legfeljebb a vándorvesében hisz, kételkedve csóválta meg fejét Irizske hasadásáról hallván.

Mert hát miről is volt szó? Irizske, mint olyan, egy napon meghalt és donna Lucia Alvarez spanyol exmama lelkével támadt fel, mint három ifju caballero aggódó édesanyja. A bőre ugyan nem lett ráncos, még csak kreol sem, a haja is szőke maradt, mint Irizske korában, mindössze Carmen-kendőt kötött a nyakába s a többit a mamájára bizta. Irizske mamája pedig fellármázta Pestet, interjut adott s a bizonyág kedvéért magyar kérdéseket intézett leányához, aki spanyolul bölintotta a fejével, hogy nem érti. Pest spiritisztáinak és okkultistáinak a nyála csurgott az irigységtől, amiért egy ilyen nagyszerű tippet nem a saját szektájuk talált ki, a sajtó foglalkozni kezdett Irizske hasadásával s minthogy egyhamar nem akad spanyoltudó ember, Irizske úgy hallgatott spanyolul, ahogy akart. Olykor németül „asszonyomnak“ szólította az anyát, ki szintén „asszonyomnak“ tisztelte leányát, de más bajuk nem volt.

Néhány újságíró azonban Irizske-Alvarezné érdekében megmozgatott minden követ. Így a spanyol követ is megmozdult, ki a rendőrségen spanyolból levizsgáltatta Irizskét. A vizsgán Irizske legnagyobb bánatunkra csunyán megbukott. Nem tudott spanyolul! Még annyit sem tudot spanyolul, hogy muhk. Egész spanyol tudománya mindössze az influenza volt, melyből mint donna Alvarez kelt fel. Kisült tehát, hogy Irizske ébren csak Irizske maradt, legfeljebb alva Alva-rez. Így irizskáltak a közvéleményt.

Mármost mi lesz Irizskével? Rémes! Hiába felejtette el a magyar nyelvet, a spanyol nem akart kötélnek állni. Két szék között a földre került. Nem marad más hátra, mint hogy újra meg kell tanulnia magyarul.

Vagy inkább a mamáját kéne megtanítani?! A mamáját, akinek a szélhámosága nem olyan veszedelmes, hogy az együgyűségben ne lehetne jót nevetni. Az öreg Alvarez-Farcády mamát aki már jókorán arra oktatja leányát, hogy ezen a világon csak kóklerséggel, szédelgéssel és csalással lehet érvényesülni. Aki olcsó fogással így akart feltűnést és karriert biztosítani leányának, hogy az ő révén „aranjuezi szép napokat“ élhessen amúgy spanyolosan, — ahelyett, hogy valami komoly foglalkozásra tanította volna. A mamáját, aki a jelek szerint késő napjaira az Irizske énjének hasadásából akara megélni...

Hagyjuk kérem: hagyjuk ezt az öröltspanyolságot! Hagyják Alvarezné lelkét békén nyugodni, hagyják meg a hasadást a hajnalnak és hagyják ezt az „Irizskézést“ is, nevezzék egyszerűen Irénnek a kislányt, vegyék le a Carmen-kendőt a válláról és neveljenek rendes, normális, dolgos nőt belőle!

Hiszen eleget okkultak ebből a kísértetből!

h. I.

— Hülésnél, torokfájásnál, influenzánál használjunk valódi DIANA-t öblögetésre, borogatásra.

VILÁGIRODALOM

A láthatatlan bandita

Warren Hector, kissé megütközve, bámult a gépirásos levélre:
...mert a mai estélye alkalmából teszteletem teszem palotájában.
Remélem, pompásan fogok mulatni! Híve:

A láthatatlan bandita

A milliomos jól ismerte a láthatatlan bandita félelmetes hírét. Habozás nélkül csengetett:

— Miss Warrent kérem! — mondotta a nesztelenül belépő inasnak.

Pár pillanattal később állott a lánya. Huszonhárom éves, valószínűtlenül karcsu, gyönyörű teremtés. Fellépésén látszott a biztonság, hogy nem ehét olyan agyafurt kívánsága, amit apja nyomban nem teljesítene. A vidám mosoly azonban most eltűnt a fiatal lány ajkáról.

— Valami baj van, dad?

— Olvasd, kislányom — nyújtotta oda Warren a levelet. — Félek, hogy a mai születésnap estélyedet megzavarják.

A leány perzselő tekintete végigfutott a sorokon: Mit jelent ez?

— Azt, hogy a „Láthatatlan bandita” ezuttal nálunk akar mulatni. Pedig ő mindig mások rovására mulat.

— Értesíteni kellene a rendőrséget.

— Azt mindenesetre megteszem. De ez a fickó mégis nyugtalanít.

— Hm, pedig olyan rökonszenves figura. Szinte nem is bánám, ha megismerkednék vele. A bűncelekményeit sohasem követi el haszonlesésből s a humora kiapadhatatlan... Emlékszel, dad, tavaly egy hüvös hajnalon, a Concordia-parkban három tiszteletreméltó tőzsdést találtak tökéletesen hiányos öltözékben...

— Igen s a pénztárcáikat másnap, hiánytalan tartalommal ott találták a kerületi rendőrbiztos íróasztalán, a Láthatatlan bandita névjegyével. A három tőzsdés olyan manőverre készült, amivel felhajtották volna a kenyér árát...

— Vagy a fiatal banktisztviselő esete, akit ártatlanul letartóztattak, mert néha lóversenyekre járt. A láthatatlan bandita egy háromkerekű tehergépkocsiban megkötözve találta a rendőrfőnökség elé az igazi tettest, hogy az ártatlan kiszabaduljon.

— Ez mind igaz, kislányom... de még sincsen kedvem hozzá, hogy a te estélyeden csillogtassa kissé csipős humorát...

— Te okos vagy, dad, majd teszel ez ellen valamit.

Amikor a lány kiment a szobából, Warren Hector nyomban felhívta a rendőrfőnököt. S öt perccel később ezzel tette helyére a kagylót:

— Köszönöm, colonel, ez teljesen megnyugtató! Kit is küld? Bentley detektív? Jó, nem felejttem el a nevét.

*

A vendégek tíz óra után lassan gyülekeztek a fényárban uszó Warren palotába. Sinclair Donald, egy hat láb magas, jóvágású táncos, akivel Warren Lola főbbször és jelentőségteljesen összemossoly-

gott, az elsők között érkezett. A vendégek fogadásának nehéz ne-
béz negyedóráiban azonban nem kerülhettek össze, csak jóval később
sugta oda a lány a fiatalembernek:

— Don, szeretnék valamit mondani...

— Parancsoljon velem.

— Maga mindenkit ismer. Mit tud a Láthatatlan banditáról?

Donald meglepődve kapta fel a fejét:

— Azt hiszem, ártalmatlan számár, semmi más. De miért kér-
ezt, Lola?

A leány erre elmondta, hogy milyen levelet kaptak délután. S
hozzátette, hogy apja detektivet is kért a rendőrfőnökségről.

— Legyen a segítségünkre, Don, különösen abban, hogy az apám-
nak ne legyen bosszúsága, — fejezte be könyörgőn.

Don cigarettára gyujtott:

— Nyugodt lehet! Egy bizonyos: a maga születésnapját nem sza-
bad elrontani!

Warren Hector a könyvtárszobában fogadta Bentley detektivet,
egy zömök, frakkos idegent, aki elmondta, hogy a biztonság kedvéért
két egyenruhás rendőrt is hozott magával. A milliomos éppen erről
beszélgetett a detektívvel, amikor Don hozzájuk lépett:

— Van valami érték a házban? Drágakövek, értékpapírok, kész-
pénz? — érdeklődött közömbösen.

— Van bizony, — felelte habozva Warren. — A pénzszekrény-
ben, a hálóban...

— Akkor oda kell vezényelni a két rendőrt.

A detektív bólintott. Warren azonban ellenkezett:

— De minek? Hiszen a Láthatatlan bandita nem fur kasszái!
Nem olyan fickó!

— Mindegy, — szakította félbe Don. — Ami biztos, az biztos!

A milliomos vállat vont. S innen kezdve Sinclair Donaldnak er-
gedett át minden intézkedést. A fiatalember komolyan vette a meg-
bízást, mert az első időben alig lehetett látni és a táncban sem vett
részt.

— Mi van magával, hol bujkál? — kérdezte kissé sértődötten
Lola, amikor éjfél tájban elkapta az ajtóban.

— Nyomon vagyok! — nevetett a fiatalember. — Egy kevéske tü-
relmet kérek még.

— De miért nem bizza ezt Bentley felügyelőre. Az imént tán-
coltam vele! Mégis furcsa, hogy a detektív táncol, az én táncosom
meg detektívesdit játszik!

— Lola, — mondta Don elkomolyodva — ne legyen bizalmas a de-
tektívvel...

— Ugyan, ugyan. Féltékeny csacsi!

*

Don belépett a hálóba, ahol a két rendőr őrködött:

— Vacsorát kaptak? Nincs valami kívánságuk?

— Köszönjük, uram. Vacsoráztunk!

— Valami kis itókát?

— Szolgálatban tilos, uram.

— Szép, szép. De egy pár cigarettát csak szabad. — A fiatalem-
ber odakinálta a tárcáját. — Ebből vegyenek, ezek erősebbek!

A következő pillanatban már a folyosón volt. A szeme diadalmasan ragyogott. Egyenesen a könyvtárszobába sietett. Felemelte a telefonkagylót, hallgatózott, majd megrázta a készüléket... A vonal siket volt. A drótot elvagták.

— Tudtam, — mormogta a fiatalember. Ezzel az ablakhoz lépett, felnyitotta s halk füttyjelet adott a parkba.

*

Éjszaka egy óra tájban, amikor vidáman állt a tánc, zavar támadt a nagyteremben. Az egyik inas izgatottan jelentette:

— A két rendőr ott hever a padlón eszméletlenül... Amikor benyitottam...

E pillanatban hirtelen minden fény kialudt a házban. Néhány másodpercig, dermedt némaság volt, de nyomban utána rémült sikoltozás támadt. Lola érezte, hogy a sötétben valaki lerántja róla igazgyöngy nyakláncát... Mi ez, hiszen nem volt a közelében más, mint Don, aki éppen feléje tartott... Éppen kiáltani akart, amikor közvetlen mellette egy nehéz test zuhant le.

— Gyujtson valaki világosságot! — bömbölte Warren.

Néhány öngyújtó villant fel. A padlón két ember viaskodott, eltorzult arccal, henteregve... Lola felsikoltott. A halvány fény megmutatta, hogy az egyik küzdő fél Don volt. Sinclair Donald. És a másik Bentley detektív. Kettőjük között állt a harc.

Most futó lábak dobogása hangzott az ajtó felől. Inasok léptek be, karos, nagy gyertyatartókkal, egyszerre világosság támadt. Két nyurga, sportruhás idegen rontott a terembe, revolverrel a kezükben.

— Ide hozzám! — kiáltott Sinclair.

A következő másodpercben a detektív megkötözve hevert a padlón. A revolveres hivatlan vendégek felemelkedtek:

— Minden rendben van, Don!

A tehetetlen detektív mellé a megkötözött, betömöttszájú rendőrök is odakerültek a padlóra. Warren Hetcor kétségbeesetten futott oda:

— Mi az, mi történt? Nem türhetem...

— Egy pillanat! — kiáltotta Donald. — Ez itt nem Bentley felügyelő, hanem Patkány Harry, egy kültelki csirkebandita... Itt van ni, a zsebében Lola nyaklánc, meg pár más ékszer! Ez a két árendőr a cinkosa! Olyan kezdő kontárok, hogy szolgálati övet is elfelejtettek feltenni és az egyenruhájuk gallérja sem egyforma... Mindjárt láttam, hogy nem igaz rendőrök, ezért jártam eleinte a kezükre és a pénzszekrényhez állítottam őket. Aztán kaptak tőlem egy-egy cigarettát, amitől elaludtak nyomban... Ihm, az igazi Bentley felügyelőnek itt kell heverni valahol a kertben, mert leütötték a csirkefogók, amikor a villa felé tartott... Ejnye, ejnye, milyen szórakozott vagyok...! Mr. Warren, engedje meg, hogy bemutassam két barátomat és harctéri bajtársamat...

*

— Egyszóval maga féltékenységnek nézte, Lola, amikor óvtam ettől az áldetektívtől? — kérdezte Don egy negyedóra múlva, a könyvtárszoba egyik sarkában, ahol négy szemközt, kettesben maradt a leánnyal.

— Ne erről beszéljen, Don. Hanem arról, hogy ki az a Láthatatlan bandita?

— Hm, mondtam már, hogy egy jóakaratu számár. De alapjában véve nem rossz fickó és nincs is ráutalva arra, hogy a zsebére dolgozzon. Vannak azonban, akik visszaélnék a nevével... Bizony, kis-lány, úgy gondolom, ideje lenne, hogy visszavonuljon ez a Láthatatlan bandita és... valóban láthatatlanná váljon mindörökre!

— És szelid, jó férj legyen belőle! — suttogta a lány, miközben félig nyílt, perzselően vérszinű ajka alig néhány milliméter távolságban volt a férjétől.

A következő pillanatban ez a pár milliméternyi távolság is elenyészett.

...S Warren Hector, aki éppen ekkor nyitott be a könyvtárszobába a rendőrfőnök társaságában, megtorpant az ajtóban és nyomban — visszahuzódott.

A számok beszélnek...

mert az osztálysorsjáték

junius 15-iki huzásán

34451 nyeremény lesz kisorsolva

203 millió 746.000 lei értékben

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Ujítsa meg sorsjegyét,
hátha a szerencse ép-
pen most akarja meg-
látogatni!!!**

**Még mindég vásárol-
hat sorsjegyet!!!
Ne mulassza el a ked-
vező alkalmat!!!**

Erdélyi és bánáti főárusítások:

Banca Goldschmidt Arad,
Casa de păstrare Arad,
Fortuna, Alex. Enkelhardt Braşov
Banca Iliescu S. A. Cluj
Banca centrala Timișoara,
Banca de scont Timișoara,
Banca Timișoarei Timișoara,
Economia succ. Cluj,
Institutul comercial de credit Cluj
Banca Dacia Oradea,
Union Oradea,
Révész Ernest Tg.-Mureș.

Ne várjon a vevőre,

menjen elébe a reklámjával. A jó reklám biztos sikert jelent. Kár minden baniért, amit rossz propagandára ádoz

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hirdessen általunk a városi és vidéki autóbuszokon, mozikban, a strandon, uccai hirdető és villanyoszlopokon, vasuti állomásokon, sporttelepeken, vagy olyan szabadteri reklámlehetőségek formájában, melyek városi vagy állami bérlemény tárgyát képezik.

Vállaljuk speciális fényreklámok tervezését és készítését

Gyors, megbízható és olcsó az „AGGE“-reklám, tehát időt és pénzt takarít meg, ha hozzánk fordul. Teljes felelősséggel vállalunk különleges propagandát az ország bármely részében. „AGGE“-reklámvállalat erdélyi központja.

Arad, Bul. Reg. Ferdinand 19. - Tel. 525.

Gépalatrész lerakat:

Molnár Ödön gépkereskedelmi Rt.,
str. Alexandri 6.

Harangöntőde:

Hönig Testvérek, str. Barițiu 12.

Jéggydrak és sörraktárak:

Reusz S. és Fia, Bul. Reg. Ferdinand
Schreyer Viktor, str. Mețianu 15.

Kaptafagyár:

Stiaszny József és Fia rt., str. Dna
Balașa 121.

Kötélgyár:

Schönberger és Grünstein Rt., str. Mo-
cioni 7.

*Kötött és szövöttáru és harisnyagyár-
rak:*

Stern Testvérek, str. Peneș Curcanul
Köő János, Bul. Reg. Ferdinand

Kendőgyár:

Schwartz Vilmos, Piața Avram Iancu
Motor és vagongyár:
„Astra” vagon és mtorgyár rt., Calea
A. Vlaicu.

Olajgyár:

Lengyel S. et Co. rt., Bul. Reg. Fer-
dinand 46.

Oxigéngyár:

Oxigénipar rt., Calea A. Vlaicu 144.

Szeszgyár:

Neuman Testvérek rt. szesz- és élesz-
tőgyár, Calea Aurel Vlaicu

Textilgyár:

Aradi Textilipar rt., str. Poetului 7.

Vas- és rézbutorgyár:

Fleischer Testvérek, str. I. Russu Și-
rianu 15.

Vegyészeti gyár:

„Azuroi”, str. T. Cioctea 19.

Likőrgyár:

„Flora” likőrgyár, Bul. Reg. Ferdi-
nand 27.

Bor- és szesz- nagykereskedő:

Vámos Miklós, str. Gh. Popa

Déligyümölcs nagykereskedő:

Hönigsberg Marcel, str. Alexandri

Gabona nagykereskedők:

Xardos és Gammer, Bul. Reg. Ferdi-
nand 35.

Tenner és Böhm, Bul. Reg. Ferdinand

26.

Fatermelők:

Crosz József rt., str. Cloșca 4.

Mairovitz Mór és Fiai rt., str. Cloșca
14.

Patria fatermelő rt. Calea Radnei.

Rővidáru nagykereskedő:

Schwartz S. és Fiai et Co., Bul. Reg.
Maria.

Szőnyeg- és butorszövetnagykereskedő
Domán Sándor, Bul. Reg. Ferdinand.

Szővet- és posztónagykereskedők:

Schutz J., str. Eminescu 2.
Vajda Béla, Bul. Reg. Maria.

Textilnagykereskedők:

Hilbert József, Bul. Reg. Maria
Szenes és Schwartz, Bul. Reg. Maria
Aradi Textilgyári lerakat (Eichner
Akos ,uj Neuman-palota.
Berger Mór, Bul. Reg. Maria

Elektrotechnikai árulerakat:

Fränkl Miksa mérnök, str. Take Io-
nescu 8.

Üveg- és porcellán nagykereskedők:

Fischer Mór, Bul. Reg. Maria 32.
Szabó Albert, Bul. Reg. Maria 20.

Bazár:

Szinházi versenybazár (Reich Jenő),
Piața Avram Iancu

Butorkereskedő:

Butorközpont (Bene et Co.) Bul. Reg.
Maria 22.

Cipőkereskedők:

Apponyi Testvérek, Bul. Reg. Ferdi-
nand 1.

Deutsch S. Bul. Reg. Maria

Szigeti Oszkár, Str. Gen. Berthelot

Drogériák:

„City” (Zeiner I.), Bul. Reg. Maria 26.
Vojtek és Weisz, Bul. Reg. Maria

Elektrotechnikai kereskedők:

Gáspár Árpád, str. Horia 2.
Kalmár József, str. Brătianu
Koch Dániel, str. Eminescu 2.
Varga Testvérek, str. Alexandri

Épület- és tűzifakereskedők:

Flamm Róbert, Bul. Reg. Maria 17.
Focus fatelep, Piața Arenai

Férfiruhakereskedők:

Muzsay József, str. Gen. Berthelot 4.
Szántó és Komlós, str. Gen. Berthelot

Fehérmű kereskedő:

Ruttkay és Botye, Bul. Reg. Maria 10.

Férfi divatáru kereskedő:

Apponyi Testvérek, Bul. Reg. Ferdinand.

Festékkereskedők:

Steintizer M. Bul. Reg. Maria

Fűszer- és gyarmatáru kereskedők:

Éles Lily, str. Bratianu

Färber Lajos, Bul. Reg. Ferdinand 20.

Hoffmann Ottó, Piața A. Iancu

Foto-cikkek:

Bloch Janka, Bul. Reg. Maria

Harisnya- és kötöttárukereskedők:

Bársony Andor, Piața A. Iancu 18.

Pogyó Árpád, str. Eminescu 13.

Löwinger Árpád, Bul. Reg. Maria 8.

Lusztig és Berger, Bul. Reg. Maria 24.

Weisz és Benjámin, Bul. Reg. Maria

Könyv- és papirkereskedők:

„Cultura”, str. Gen. Berthelot 6.

Kerpel Izsó, Bul. Reg. Maria 12.

Lefkovits E., Bul. Reg. Maria

Max Molnár et Co., Str. Gen. Berthelot 4.

Oláh Sándor és Tsa, Bul. Reg. Maria

Nemzetközi szállítók:

Egger et Co., str. Moise Nicoara 3.

König és Lázár, str. Bucur 3.

Schenker et Co., Bul. Reg. Maria 9.

Női konfekciók:

„Confectio” rt., str. Gen. Grigorescu

Friedmann József, str. Iesif Vulcan 3.

Női kalapszalón:

Kramer Rózsi, str. Vasile Goldiș 1.

Órák és ékszerész:

Csáky János, Bul. Reg. Ferdinand

Hartmann Kálmán, Bul. Reg. Maria 22

Kun József, Bul. Reg. Maria

Rádió kereskedők:

Hirschmann Károly, str. Gh. Lazar 17.

Vértés Vilmos mérnök, str. Cloșca 1.

Sírkő faragó és kereskedő:

Steiner Fülöp, Bul. Reg. Ferdinand 47

Sorsjegyarúsítók:

Aradi Általános Takarékpénztár

Arad megyei Takarékpénztár

Goldschmidt Sándor bankház

Ilicescu-bank fiók str., Bratianu

Cultura könyvkereskedés, Fehér-

Kereszt épület.

Szállítók:

Eliás Lipót, str. Eminescu 6.

König és Lázár, str. Bucur 3—5.

Textil- és nődivatkereskedők:

Glézinger Győző, str. Meșianu

Goldstein Lajos, str. Brătianu 4.

Klein Sándor, Bul. Reg. Maria

Renaissance, Bul. Reg. Maria

Serilana, Bul. Reg. Maria

Székely Mihály, str. Gen. Berthelot

Szénássy divatruház, Bul. Reg. Ferdinand

Szentgyörgyi Emil, Bul. Reg. Maria
2—4—6.

Textil-Central (Németh István), Bul.
Reg. Maria

Vaskereskedő:

Burza Testvérek, Bul. Reg. Ferdinand
23.

Hydrotechnikai felszerelési vállalat:

„Armatura” S. A., Piața Cetăței Vechi

Mész-raktár:

Fabrica de Var, Bul. Reg. Ferdinand 6

Cipészek:

Ilica Gh., str. V. Goldiș

Várhol László, str. Brătianu 4.

Fényképész:

Nagy Géza, Bul. Reg. Maria 8.

Fodrász mesterek:

Girauschek Róbert, str. Eminescu 27.

Nyomdák:

Lefkovits E., Bul. Reg. Maria

Lovrov, Bul. Reg. Ferdinand 5.

Kelmefestő és vegytisztító:

Hoszpodár Miklós, str. Eminescu 3.

Szűcsök:

Engelhardt Ferenc, str. Eminescu 5.

Neuländer Emil, Bul. Reg. Maria 12

Étterem:

„Dacia”, Bul. Reg. Maria

„Lidó”, str. Eminescu

Fleiszig Alfréd, Bul. Reg. Ferdinand 48.

Szállodák:

„Central”, Bul. Reg. Maria 4.

„Dacia”, Bul. Reg. Maria

„Fehér Kereszt”, str. Eminescu

Fürdő:

Simay fürdő, str. Moise Nicoară.

Mozik:

„Central”

„Corso”

„Select”

„Urania”